

Fællesbetingelser CG Jensen A/S

FBS

2. udgave
Marts 2010

Forord

Nærværende Fællesbetingelser (FBS, 2. udgave) udgør CG Jensen A/S' almindelige juridiske vilkår for aftaler med underentreprenører og leverandører. Dette gælder principielt uanset hvilke betingelser, entrepriseform m.v. CG Jensen A/S selv måtte virke under i forhold til sin kunde (bygherren).

Betingelserne består af "Generelle Bestemmelser" (GB) og de AB 92-relaterede "Supplerende Bestemmelser" (SB) med bilag.

CG Jensen A/S.

Indholdsfortegnelse

	Side
Forord	1
Generelle Bestemmelser (GB)	
Almene forhold	3
Arbejds miljø og eksternt miljø	3
Kvalitetsstyring	5
Byggepladsforhold	8
Vejrligsforanstaltninger	9
Udsparinger, huller m.v.	9
Præstation af nøgletal	10
 Supplerende Bestemmelser (SB) - AB 92 med tilføjelser	
Indledende bemærkninger.....	11
Aftalegrundlaget.	12
Sikkerhedsstillelse og forsikring.	17
Entreprisens udførelse	19
Bygherrens betalingsforpligtelse.....	25
Tidsfristforlængelse og -forsinkelse	27
Arbejdets aflevering	29
Mangler ved arbejdet.....	30
1- og 5-års eftersyn	34
Særligt om ophævelse	34
Tvister	37
 Aftaleformularer til brug for sikkerhedsstillelse (arbejds-/betalingsgaranti)	
Oversigt over paradigmaer m.v.....	41
Underentreprenørgaranti, jf. FBS/AB 92 § 6 (5-års mangelsansvar).	42
Underentreprenørgaranti, jf. FBS/AB 92 § 6 (20-års mangelsansvar).....	44
Bygherregeranti, jf. AB 92 § 7 (fra hoved-/totalentreprenøren).....	46

Generelle Bestemmelser (GB)

1. Almene forhold

Betegnelsen "CG Jensen" anvendes som synonym for CG Jensen A/S. Gennem efterlevelse af krav-elementerne i FBS og det øvrige udbudsmateriale samt i gældende regler og normer skal underentreprenøren/leverandøren respektere CG Jensens politikker – herunder virksomhedens såkaldte "Etske Regler". Politikkerne ligger til gennemsyn på CG Jensens faste kontoradresser og på Internettet (www.cgjensen.dk).

Underentreprenøren/leverandøren skal, hvor intet andet er angivet, tillade audit af dennes styringssystemer for kvalitet, miljø og arbejdsmiljø fra CG Jensens interne auditorer eller en af CG Jensen udpeget uvildig auditor til sikring af efterlevelse af krav fra CG Jensen og dennes kunde.

Overdrager underentreprenøren/leverandøren helt eller delvist opdraget til anden side (se hertil ad AB 92 § 5 stk. 4) indestår han for, at der ikke derved - eller ved senere heraf afledt videreoverdragelse - sker en forringelse af CG Jensens rettigheder og forudsatte håndhævelsesmuligheder. Dette gælder ikke mindst i relation til de mellem parterne vedtagne vilkår for arbejdsforhold og adfærd m.m. på pladsen – indledningsvist fremhæves bl.a.:

- At der aldrig må beskæftiges illegal arbejdskraft.
- At såfremt arbejdsforhold af den i nærværende udbud/kontrakt omhandlede art, enten ikke er omfattet af en kollektiv overenskomst eller en sådan dog ikke positivt er tiltrådt, må løn- og arbejdsvilkår hos underentreprenøren eller dennes underentreprenører ikke være mindre gunstige end de kår, som i almindelighed bydes arbejdstagere, der på udførelsesstedet præsterer arbejder af tilsvarende art.
- At der er totalforbud for alle mod at være påvirket af eller indtage rusmidler på arbejdspladserne i arbejdstiden.
- At der skal bæres hjelm og sikkerhedssko (med sømværn) i hele byggeperioden (hjelpåbud kan fraviges ved finisharbejder).
- At der altid skal bæres synlighedspåklædning (minimum synligheds-veste) ved arbejde udendørs.

2. Arbejdsmiljø og eksternt miljø

Såvel eksternt miljø som arbejdsmiljø prioriteres højt. CG Jensen er miljøcertificeret efter miljøledelsesstandarden ISO 14001 samt arbejdsmiljøcertificeret efter arbejdsmiljøledelsesstandarden OHSAS 18001 og Arbejdsministeriets bekendtgørelse nr. 87 af 31. januar 2005 om arbejdsmiljøcertifikat.

2.1 Underentreprenørs ledelsesansvar

Det præciseres, at underentreprenøren fuldt og helt har det miljøretlige ledelsesansvar herunder tilsyn og instruktion af arbejdsmiljø – over for egne ansatte, og at alene underentreprenøren er forpligtet til konsekvent at indskærpe, sikre og håndhæve de gældende miljøregler over for disse. Uden indskrænkning af omtalte ansvar/pligter og navnlig uden, at CG Jensen herved overtager underentreprenørens ledelsesansvar m.v., kan CG Jensen dog over for underentreprenøren og eventuelt på hans vegne påtale ethvert brud på reglerne om arbejdsmiljø og/eller eksternt miljø.

Underentreprenøren er pligtig at forvisse sig om pladsens specifikke regler og retningslinier. Ansattes overtrædelse kan medføre skriftlig advarsel og ved gentagen eller alvorlig overtrædelse heraf bortvisning fra pladsen.

Brud på regler/aftaler om sikkerhed og arbejdsmiljø eller eksternt miljø ("miljøregler") er altid at betragte som en væsentlig misligholdelse til betydelig ulempe for CG Jensen. Ved gentagen eller alvorlig påtale af sådanne misligholdelser på pladsen forbeholder CG Jensen sig derfor ret til straks at afbryde samarbejdet efter nærværende FBS og principperne i AB 92 §§ 40 og 44. Meddelelse herom skal dog være særskilt påtegnet af CG Jensens ledelsesrepræsentant på miljøområdet.

2.2 Sikkerhedsarbejde

Sikkerhedsarbejdet på pladsen koordineres af bygherrens udpegede sikkerhedskoordinator, der indkalder til regelmæssige sikkerhedsmøder mindst én gang hver anden uge. Underentreprenøren er forpligtet til at være repræsenteret på disse møder. Hvor der skal etableres sikkerheds-grupper, skal underentreprenøren stille med sikkerhedsrepræsentant samt arbejdsleder.

Underentreprenøren skal kunne fremvise planlægning og dokumenteret egenkontrol af arbejdsmiljø, herunder kontrol af, at de gældende almene og sagsspecifikke arbejdsmiljøregler overholdes. Dokumentation omfatter bl.a. ArbejdsProcesVurderinger (APV'er) for egne arbejder, krancertifikater, påkrævede kursusbeviser, logbog for kontroller iht. stærkstrømsdirektivet o.l.

Dersom en underentreprenør ikke opfylder sine sikkerhedsmæssige forpligtelser, kan koordinatoren – såfremt omstændighederne tilsiger det - uden varsel lade forholdet ordne for underentreprenørens regning.

2.3 Plan for sikkerhed og sundhed

Underentreprenøren er pligtig til at komme med input til Plan for Sikkerhed og Sundhed (PSS) og ved sikkerhedsmøder bidrage med relevante rettelselser og tilføjelser til ajourføring af PSS.

Som en integreret del af PSS udarbejdes der en byggepladsplan. Af denne vil man kunne orientere sig om omfanget af P-pladser, veje, interimistiske køreveje, stier, flugtveje, placering af førstehjælpsudstyr, oplagspladser m.m.

2.4 Uheld og ulykker m.v.

Som del af sin aktive deltagelse i sikkerheds- og miljøarbejdet er underentreprenøren pligtig at rapportere alle uheld, ulykker, påbud, forbud, "nær-ved-ulykker" o.l. hændelser til CG Jensens byggeledelse, også hvor skadelidte har haft mindre end én dags fravær. Rapporteringen skal omfatte underentreprenørens ulykkesfrekvens samt antal ulykker på byggesagen.

Ved uheld eller ulykker, som har haft konsekvenser for det eksterne miljø skal underentreprenøren ligeledes rapportere dette til byggeledelsen. Det samme gælder ved identifikation af ikke-kortlagte forekomster af forurenede jord.

Hvad enten der er tale om arbejdsmiljø- eller miljøuheld/-ulykker skal underentreprenøren uden tøven følge de anvisninger, der er angivet i CG Jensens nød- og beredskabsplan for byggesagen.

2.5 Skiltning

Advarsels- og henvisningsskilte skal opsættes i henhold til gældende love af de underentreprenører, hvis arbejde betinger dette.

2.6 Dokumenteret miljøledelse

Hvor det er aftalt, at underentreprenøren skal præstere og dokumentere miljøledelse, skal planen herfor fremsendes til CG Jensens godkendelse, inden underentreprisen iværksættes. Dokumentation for gennemført egenkontrol af således planlagte kontrolaktiviteter skal kunne fremvises på byggeledelsens anmodning.

2.7 Kemikalier m.v.

Der må ikke forefindes kemikalier på byggepladsen, som ikke skal anvendes på byggesagen. Alle kemikalier, der skal anvendes, skal, inden de indføres på byggepladsen, registreres på den af CG Jensen udarbejdede kemikaliereregistreringsliste. Den udfyldte liste afleveres til byggeledelsen inden levering/indførsel. Listen suppleres, hvis der skal anvendes andre kemikalier end oprindeligt planlagt.

Kemikalier på byggepladsen skal være ledsaget af tilhørende leverandør- og arbejdsgiverbrugsanvisninger, der på anmodning skal forevises CG Jensens byggeledelse. Hvis der anvendes særligt problematiske kemikalier, skal disse behandles i underentreprenørens APV'er og sikker anvendelse skal beskrives i arbejdsinstruktion(er).

Ved valg af kemikalier skal substitutionsprincippet efterleves, dvs. ingen stoffer der kan skade miljøet eller arbejdsmiljøet må benyttes på CG Jensens arbejdspladser, hvis der på markedet findes et mindre miljø- eller arbejds-miljøskadeligt stof, der kan erstatte det pågældendes funktion.

Produkter der indeholder stofferne CFC, PCB, asbest, haloner eller acrylamider må under ingen omstændigheder forefindes på CG Jensens pladser.

2.8 Affald

De under punkt 4.6 "Oprydning" nævnte tiltag skal iagttages.

2.9 Støv, støj m.v.

Underentreprenøren skal overholde myndighedskrav for støv, støj, vibrationer m.v. samt de eventuelle specielle krav af denne art, der måtte være stillet for projektet. Det påhviler underentreprenøren at foretage de nødvendige undersøgelser, forhåndsregistreringer og løbende registreringer, så myndighedskrav og særlige projektrelaterede krav kan overholdes.

3. Kvalitetsstyring

Hvor intet andet nærmere følger af aftalegrundlaget (inkl. nærværende FBS), skal underentreprenøren/leverandøren altid præstere en – for den aftalte ydelse– sædvanlig kvalitetsstyring, herunder kvalitetsdokumentation, drifts- og vedligeholdelsesmateriale m.v. Hvor CG Jensen selv er underlagt Erhvervs- og Byggestyrelsens bekendtgørelse nr. 169 af 15. marts 2004 om kvalitets-sikring af byggearbejder skal underentreprisen som minimum gennemføres iht. nævnte bekendtgørelse.

3.1 Kvalitetsplan m.v.

Den samlede kvalitetsplan for en entreprise udarbejdes af underentreprenøren/leverandøren og består af en generel del vedrørende organisation, styring og rutiner samt en specifik del vedrørende den for entreprisen planlagte kontrolindsats og dokumentation, hvor al kvalitetskontrol skal dokumenteres.

Sagsspecifik kvalitetsplan skal afleveres til CG Jensens godkendelse. Planen skal være styret og som minimum redegøre for følgende emner:

- Entreprisens organisation i diagramform med CV på ansvarlige personer.
- Styring af dokumenter, herunder identifikation og styring af udførelsesdokumenter og ændringer/supplementer til disse.
- Styring af indkøb (herunder indkøbsklausuler, jf. 3.2.2).

Styring af og videreførelse af generelle og projektspecifikke krav til underentreprenørens/leverandørens egne underentreprenører og leverandører og deres kvalitetssikring.

Liste over underentreprenører og leverandører

- Håndtering af fejl og mangler ved materialer og arbejder.
- Håndtering af eventuelle bygherreleverancer og "systemleverancer".
- Håndtering af afvigelser fra projekt materialet.

Kontrolplanerne skal omfatte de i udbudskontrolplanen og udbudsmaterialet i øvrigt specificerede kontroller, samt de normale og specielle kontroller, som underentreprenøren herudover anser for nødvendige for at sikre kvaliteten af arbejdet. Kontrolplanerne skal for hver enkelt kontrolaktivitet og kontrolafsnit beskrive:

- Hvad der kontrolleres
- Hvem der kontrollerer
- Hvor der skal kontrolleres
- Hvor meget/hyppigt der skal kontrolleres
- Hvilke kontrolmetoder der anvendes
- Reference til godkendelseskriteriet
- Hvordan kontrollen dokumenteres

Af kontrolplanerne skal det fremgå, hvilken form for kontrol de omhandler, idet der skelnes mellem tilsyns-, opstarts-, modtage-, proces- og slutkontrol. De kontrolskemaer, som er angivet i kontrolplanerne samt øvrige kontrolskematikker, der påtænkes anvendt, vedlægges kvalitetsplanen.

Såfremt kvalitetsplanen ikke rettidigt, dvs. inden arbejdets opstart, kan godkendes af CG Jensen, skal underentreprenøren/leverandøren uden beregning ændre den med de konsekvenser det måtte få for omfang og indhold af kvalitetsstyringsindsatsen. Sådanne ændringer i kvalitetsplanen giver ikke anledning til ændring af aftalte entreprisebeløb eller tidsfrister.

3.2 Underentreprenørens kontrol og dokumentation

Underentreprenøren/leverandøren skal over for CG Jensen dokumentere, at de kvalitetskrav der er fastlagt i udbudsmaterialet, underbygges af den udførte dokumentation og de udførte ydelser samt at "byggeleveranceklausulen" (jf. nedenfor ad 3.2.2) er opfyldt og ansvarsforsikring (jf. AB 92 § 8 stk. 3) m.v. er tegnet og i kraft.

Underentreprenører, der er underlagt lovkrav om autorisationer skal inden arbejdets igangsættelse dokumentere gyldigt autorisationscertifikat.

Underentreprenøren skal inden for entreprisens omfang – i rimeligt omfang i forhold til underentreprisens størrelse/kompleksitet – stille mandskab til rådighed for byggeledelsen ved kontrolmålinger og –nivelementer af betydning for underentreprisen.

I henhold til den af CG Jensen godkendte kvalitetsplan, herunder kontrolplanerne, skal underentreprenøren/leverandøren løbende gennemføre kvalitetskontrol og dokumentere dennes udførelse og overholdelse af de specificerede krav.

På basis af kontrolplanen skal underentreprenøren/leverandøren inden arbejdets påbegyndelse, udarbejde de nødvendige registreringsskemaer, journalformularer og checklister, herunder oversigtssider for registrering af samtlige følgesedler.

Al dokumentation skal være forsynet med dato og underskrift fra den person, der hos underentreprenøren er ansvarlig for dens udarbejdelse.

Endvidere skal fremgå:

- entreprisebetegnelse
- nummer på aktiviteten i henhold til kontrolplanen
- tidspunkt og sted for kontrolaktiviteten

Al original kontroldokumentation - herunder følgesedler - skal indsættes i en kontrolmappe, som opbevares og vedligeholdes af underentreprenøren på byggepladsen i hele udførelsesperioden. Udover kontroldokumentationen skal kontrolmappen også indeholde al øvrig relevant kvalitetsdokumentation, som

f.eks. dokumentation af kvalifikationer for personale, hvortil der er stillet særlige krav.

CG Jensen/tilsynet skal have fuld adgang til kontrolmappen for at kunne kontrollere dennes tilstrækkelighed samt have mulighed for at auditere underentreprenørens kvalitetsstyringssystem.

Underentreprenøren skal senest i forbindelse med færdigmelding (anmodning om afleveringsforretning) aflevere 2 kopier af den fulde dokumentation ekskl. følgesedler i kontrolmappen til CG Jensens byggeledelse.

Den originale dokumentation i kontrolmappen skal opbevares af underentreprenøren/ leverandøren i mindst 5 år og 20 arbejdsdage efter afleveringen, medmindre omstændighederne (efter aftaleforholdet) fordrer en længere opbevaringstid, se hertil AB 92 § 36.

3.2.1 Prøver

Er intet andet bestemt, skal underentreprenøren i rimeligt omfang - på forlangende og som et led i hans ydelse - udføre prøver af arbejder og andre ydelser, som forekommer i større udstrækning eller antal, jf. hertil AB 92 § 11, stk. 1.

Materialeprøver skal leveres i tilstrækkelig omfang til, at kvalitet og udseende kan bedømmes og skal være mærket med byggeriets navn, underentreprenørens og leverandørens navn og adresse samt dato. Ved eventuel godkendelse skal de pågældende stykker mærkes og signeres af CG Jensens byggeledelse for derefter at danne sammenligningsgrundlag for efterfølgende leverancer.

Skriftligt godkendte prøver er (gensidigt) bindende for underentreprenørens leverancer og/eller udførelse.

3.2.2 Materialeansvar m.v.

Underentreprenøren/leverandøren skal dokumentere, at hans leverandører i overensstemmelse med Supplerende Bestemmelser i nærværende FBS, har tiltrådt "byggeleveranceklausulen" i AB 92 § 10, stk. 4 om ansvar, springende regres og voldgift.

Dokumentation for, at leverancer opfylder de stillede kvalitetskrav m.v., fremsendes - medmindre andet er aftalt - så dokumenterne er CG Jensen i hænde senest samtidig med leveringen.

Underentreprenøren skal så vidt muligt anvende produkter og materialer der er dokumenteret bæredygtigt fremstillet.

3.3 Bygherreleverancer

Hvor der er tale om bygherreleverancer eller CG Jensen-leverancer, påhviler det underentreprenøren nærmere at "rekvirere" (dvs. afkalde) leverancen, at modtage, kontrollere og vedligeholde materialerne samt omgående at rykke for ikke rettidigt leverede materialer, så forsinkelse af opgaven undgås.

Eventuel emballage fjernes af underentreprenøren.

Eventuelle reklamationer over beskadigede varer, fejlleverancer m.v. skal omgående rettes til leverandøren og samtidig meddeles byggeledelsen.

3.4 Drift og vedligehold

Senest i forbindelse med underentreprisens færdigmelding/leverancens levering skal drift- og vedligeholdelsesmateriale samt tegninger m.v. overgives til CG Jensen.

Ovennævnte materiale skal leveres sorteret og struktureret i en form efter byggeledelsens anvisning (paradigma udarbejdet for projektet).

Alt afleveret materiale skal være på dansk, medmindre andet er angivet, jf. hertil Supplerende Bestemmelser ad AB 92 § 1 stk. 6.

4. Byggepladsforhold

4.1 Adgangsforhold

Tilkørsel til byggepladsen vil foregå som angivet på byggepladstegningen – se punkt 2.3 om PSS – og altid efter byggeledelsens anvisninger.

Medmindre andet fremgår af udbuds-/aftalegrundlaget, etablerer CG Jensen interimsvveje og anden vejinfrastruktur i sædvanligt omfang og kvalitet. Ydelses-omfanget præciseres konkret på forespørgsel.

Udgiften ved reparation fra overlast, opgravninger m.v. vil blive pålagt den underentreprenør eller leverandør, som efter byggeledelsens begrundede vurdering er årsag dertil, medmindre denne påviser at være uden skyld i skaden.

Det indskræpes, at adgangsstier udlagt for gående færdsel ikke må benyttes til transport med større materiel end håndtrækvogne.

Såfremt de udlagte veje ikke er tilstrækkelige til udførelse af de enkelte entrepriser, må den pågældende underentreprenør selv tilvejebringe tilfredsstillende tilkørselsforhold. Hvis der således etableres midlertidige befæstigelsesudover det beskrevne, skal dette ske i samråd med byggeledelsen og det må påregnes, at befæstigelsen skal fjernes igen for underentreprenørens egen regning. Sådanne etablerede befæstigelses skal vederlagsfrit kunne benyttes af andre entreprenører.

4.2 Hegn og vagt

Hegn om byggeplads samt vagtordning vil normalt ikke blive etableret.

4.3 Firmaskiltning

Firmaskiltning udføres efter aftale med byggeledelsen om art og omfang m.v.

4.4 El og vand

Medmindre andet fremgår af udbuds-/aftalegrundlaget, etablerer CG Jensen sædvanlig strømforsyning til pladsen inkl. almindelig underfordeling. Tilsvarende gælder etablering af orienteringsbelysning på pladsens fællesområder. Ydelsesomfanget præciseres konkret på forespørgsel. Al yderligere interimistisk elinstallation, herunder arbejdsbelysning og tilslutning af arbejdsskure, skal etableres på den enkelte underentreprenørs bekostning.

CG Jensen er ikke ansvarlig for strømafbrydelser.

Hvis en underentreprenørs elværktøj kræver en større installation, skal det nærmere anføres i tilbudet med klar henvisning hertil.

Medmindre andet fremgår af udbuds-/aftalegrundlaget, etablerer CG Jensen sædvanlig vandforsyning til pladsen inkl. almindelig underfordeling. Ydelsesomfanget præciseres konkret på forespørgsel. Al yderligere forsyning eller videre fordeling må etableres/bekostes af de underentreprenører, der måtte have brug derfor.

El- og vandforsyning vil først blive etableret i fuldt omfang efter udførelse af terrænregulering og hovedkloak.

4.5 Skurby m.v.

CG Jensen foretager fremføring af forsyningsledninger til skurbyen.

De enkelte underentreprenører skal selv levere egne skurfaciliteter. Herudover skal de enkelte underentreprenører selv betale opstilling, tilslutning, flytning, fjernelse og drift af egne skure. Skurene placeres efter aftale med CG Jensens byggeledelse og skal fjernes i takt med de enkelte entreprisafslutning.

Skurfaciliteterne skal opfylde Arbejdstilsynets bekendtgørelser bl.a. nr. 589 om indretning af byggepladser o.l. af 22. juni 2001, nr. 1423 af 27. december 2008 samt nr. 775 om indretning af skurvogne o.l. af 17. september 1992. Faciliteterne skal sikres bedst muligt.

Medmindre andet fremgår af udbuds-/aftalegrundlaget afholder underentreprenøren selv udgifter til el og vand i forbindelse med dennes skurfaciliteter, hvorfor disse - af underentreprenøren - skal forsynes med bimålere.

4.6 Oprydning

Den enkelte underentreprenør er selv ansvarlig for oprydning, sortering og oplægning af affald i containere m.v. efter de gældende miljøregler og affaldsregulativer.

Hvor der ikke er etableret fælles affaldsordning, betaler den enkelte underentreprenør selv alle omkostninger i forbindelse med bortskaffelse af affaldet.

Den enkelte underentreprenør er pligtig at udarbejde en opgørelse over affaldsmængder og fraktioner, herunder genanvendelsesgrad, samt at aflevere denne til CG Jensen ved entreprisens afslutning/ færdigmelding.

Såfremt oprydning og henlæggelse af eget affald i container efter byggeledelsens vurdering ikke er tilfredsstillende (dvs. bl.a. i overensstemmelse med AB 92 § 11 stk. 5), foretages disse ydelser - efter forgæves påkrav til underentreprenøren - af CG Jensen. Udgiften hertil fordeles efter byggeledelsens begrundede skøn på de implicerede underentreprenører.

4.7 Materialeoplag

Underentreprenørens/leverandørens placering af materialer og materiel på byggepladsen skal foretages i samråd med byggeledelsen og i overensstemmelse med byggepladsplanen. Intet rum i byggeriet må benyttes til lager uden byggeledelsens tilladelse.

Ved arbejdstids ophør skal alle produkter, der er omfattet af bekendtgørelse om farlige stoffer og materialer sikres, så uvedkommende ikke har adgang til produkterne. Materialer skal generelt sikres mod værdiforringelse.

5. Vejrligsforanstaltninger

Byggeriet skal i vinterperioden gennemføres i henhold til den til enhver tid gældende bekendtgørelse herom.

Underentreprenøren er forpligtet til at gennemføre de overenskomstmæssige vinterydelser og medregne udgiften hertil i tilbudssummen, idet udgifter til snerydning dog ikke skal medtages.

Snerydning og grusning af fællesområder gennemføres af CG Jensen i overensstemmelse med PSS – se endvidere punkt 2.3 i Generelle Bestemmelser.

Underentreprenøren er forpligtet til at gennemføre særlige vejrligsforanstaltninger (dvs. de ikke-overenskomstmæssige foranstaltninger) samt eventuel snerydning på egne arbejdsområder. Medmindre andet konkret er bestemt, iværksættes sådanne foranstaltninger som ekstraarbejde efter forudgående aftale med CG Jensens byggeledelse – se hertil tilføjelsen ad AB 92 § 14 stk. 2 i Supplerende Bestemmelser.

6. Udsparinger, huller m.v.

Hvor andet ikke fremgår af den enkelte entreprisens særbeskrivelse, påhviler opmærkning af udsparinger, huller m.v. alene den underentreprenør, hvis installationsgenstande m.m. skal gennemføres eller indbygges. Den enkelte underentreprenør skal selv bore for installationsgenstande i såvel beton og murværk som lettere konstruktioner for huller ≤ 150 mm. Ligeledes skal underentreprenøren tætnes korrekt om gennemføringen. I nedhængte lofter etableres gennemføringer dog altid af loftentreprenøren. Gennemføringer skal

ske under fagmæssig respekt for konstruktionens samlede integritet. Den udførende er ansvarlig for, at der efterfølgende etableres korrekt afdækning af huller og udsparinger m.m.

Underentreprenøren for installationsgenstande er ansvarlig for fastholdelsen af sine bygningsdele i rette position under lukning af udsparinger, huller m.v.

7. Præstation af nøgletal

Dersom CG Jensen pålægges - til egen kundes (bygherres) brug - at rekvirere "nøgletal" for underentreprenørens virke efter §§ 4 og 5 i Erhvervs- og Byggestyrelsens bekendtgørelse om OPP, partnering og nøgletal (bek. nr. 1394 af 17.12-2004) - eller principperne heri - skal disse præsteres af underentreprenøren som en del af hans tilbudte ydelse. Medmindre andet følger af udbudet/ aftalen skal tallene i så fald beregnes og afleveres i en form og udstrækning, der modsvarer nævnte bekendtgørelses minimumskrav til bygherren. Underentreprenøren skal tilsvarende sikre, at nøgletal for hans eventuelle underentreprenørers virke uhindret kan rekvireres i påkrævet omfang.

Supplerende Bestemmelser (SB)

CG Jensen A/S' særlige SB-vilkår i nærværende FBS knytter sig til "Almindelige Betingelser for arbejder og leverancer i bygge- og anlægsvirksomhed, 1992" (AB 92), der er udfærdiget efter indstilling af et udvalg nedsat af Boligministeriet, med repræsentation for:

- **Boligselskabernes Landsforening**
- **Byggefagenes Kooperative Landssammenslutning**
- **Byggesocietetet**
- **Dansk Industri (før; Industrirådet) og Det Danske Handelskammer**
- **Entreprenørforeningen (nu; under Dansk Byggeri)**
- **Håndværksrådet**
- **PAR (Praktiserende Arkitekters Råd)**
- **FRI (Foreningen af Rådgivende Ingeniører)**
- **Amtsrådsforeningen**
- **Kommunernes Landsforening**
- **Københavns og Frederiksberg Kommune**
- **Boligministeriet**
- **Samordningsudvalget vedr. Den Statslige Ejendomsforvaltning (SEF)**
- **Trafikministeriet**
- **Voldgiftsnævnet for Bygge- og Anlægsvirksomhed**

4. Aftalegrundlaget

Almindelige bestemmelser

§ 1. Almindelige betingelser finder anvendelse på aftaler om arbejder og leverancer i bygge- og anlægsvirksomhed.

Stk. 2. Ved leverancer skal "bygherren" forstås som køberen og "entreprenøren" som sælgeren. Ved underentrepriseforhold skal "bygherren" forstås som hovedentreprenøren og "entreprenøren" som underentreprenøren.

Stk. 3. Fravigelse af betingelserne gælder kun, når det tydeligt og udtrykkeligt angives, på hvilke punkter fravigelse skal ske.

Stk. 4. Medmindre andet er angivet, indbefatter beløbsangivelser ikke merværdiafgift (moms).

Stk. 5. Hvis ikke andet er bestemt, forstås ved arbejdsdage alle mandage til og med fredage, der ikke er helligdage.

Stk. 6. Alle dokumenter affattes på dansk, og alle betegnelser med hensyn til mønt, mål og vægt er danske. Forhandlinger, herunder på byggemøder, skal foregå på dansk. Hvis der tillige udfærdiges dokumenter på et andet sprog, og der er uoverensstemmelse i forhold til den danske tekst, gælder den danske tekst.

Stk. 7. Retsforholdet skal i det hele behandles efter danske rets regler.

Terminologi

I nærværende SB-tilføjelser til AB 92 anvendes betegnelsen "**bygherren**" om den for hvem CG Jensen A/S som entreprenør har påtaget sig at udføre den samlede opgave. Betegnelsen "**hovedentreprenør**" anvendes som almen betegnelse for CG Jensen A/S – også hvor virksomheden fungerer som "totalentreprenør" e.l.

Ved "**arbejdet**" forstås i disse SB-betingelser (AB 92 såvel som tilføjelserne hertil!) også projektet, når underentreprenørens eller leverandørens opdrag i overensstemmelse med udbudet/kontraktgrundlaget, forudsætninger eller sædvane, (tillige) indebærer en projekteringsindsats.

I rene **leveranceforhold** skal "hovedentreprenøren" forstås som køberen og "underentreprenøren" som sælgeren/leverandøren og "arbejdet" som ydelsen eller leverancen. Med "rene leveranceaftaler" sigtes nærmere til kontrakter der ikke tillige implicerer nogen form for montage, forarbejdning, tilvirkning eller andre arbejdsydelser på pladsen.

Tilføjelser til AB 92

Ved modstrid eller anden fortolkningstvivil mellem AB 92 og de i nærværende højre spalte anførte supplerende vilkår, gælder de supplerende vilkår forud for AB 92. I øvrigt er en henvisning til bestemmelser i AB 92 tillige en henvisning til de relaterede supplerende vilkår - og vice versa.

Sprog m.v.

Hovedentreprenøren kan inddrage andre sprog m.v. end anført i AB 92 § 1 stk. 6, hvor dette skønnes påkrævet.

Bygherrens udbud

§ 2. Ved udbud forstås bygherrens opfordring til at fremkomme med tilbud.

Underentrepriseudbud efter Tilbudsloven

Tilbudsloven (lov nr. 338 af 18.05-05) finder anvendelse, når udbudet er møntet på udførelse eller udførelse og projektering af en bygge-/anlægsopgave i underentreprise og tilbudsindhentningen er til brug for hovedentreprenørens eget entreprisebud på et offentligt eller offentligt støttet opdrag, der ikke reguleres af EU's udbudsregler.

Fremgår andet ikke af den konkrete tilbudsopfordring gælder i så fald følgende udbudsvilkår:

- Gældende tildelingskriterium er "den laveste pris".
- Licitationsbud modtages ikke i elektronisk form.
- Af habilitetsmæssige årsager skal tilbudsgiver straks ved modtagelse af opfordringen oplyse, om han varetager eller har varetaget funktioner for bygherren i relation til samme arbejde eller i øvrigt udbudsretligt må identificeres med en enhed der har/har haft en sådan forbindelse, jf. Tilbudslovens § 2. I modsat fald indestår tilbudsgiver for, at dette ikke er eller har været tilfældet.
- Der kan kun tages hensyn til alternative licitationsbud der opfylder udbudsbetingelsernes dertil opstillede mindstekrav, jf. Tilbudslovens § 9. Fremgår kravene ikke af udbudsmaterialet - eksplicit eller med fornøden fortolkningsmæssig klarhed - skal tilbudsgiver indhente udbyders nærmere anvisninger (der i givet fald formidles til samtlige bydende).
- Ved (rene) priskonkurrencer består aldrig pligt til at tage hensyn til alternative bud.
- Ved opfordring til underhåndsbud kan indhentes indtil 4 tilbud på samme arbejde.
- Ved en (begrænset) licitation vil maksimalt 6 underentreprenører blive opfordret til tilbud.

Andre udbudsforhold.

Hvor ufravigelige udbudsregler ikke er til hinder derfor – se ovenfor om Tilbudsloven - forbeholder hovedentreprenøren sig ret til at vælge frit mellem de indkomne tilbud, herunder at forhandle samtlige bud, at antage et alternativt tilbud eller eventuelt helt at aflyse udbudet.

Hovedentreprenøren betaler ikke udregningsvederlag uden særskilt aftale. Der henvises endvidere til tilføjelsen nedenfor ad AB 92 § 3, stk. 4.

Stk. 2. Der bydes på grundlag af de oplysninger, som indeholdes i udbudsmaterialet. Dette materiale skal være entydigt og således udformet, at der er klarhed over ydelsernes omfang og indhold.

Tilbudsgrundlag

Hvor intet andet måtte være bestemt skal tilbudssummen gives som en fast pris for hele udførelsesperioden.

Angivelser i beskrivelser, tegninger og tilbudslistes m.v. supplerer hinanden. En ydelse skal således medregnes, selvom den kun er angivet ét sted. I tilfælde af uoverensstemmelser er største ydelse gældende. Hvor udbudsdokumenterne herudover måtte give anledning til fortolkningstvivil, kan tilbudsgiver regne med de ved tilføjelsen ad AB 92 § 4 stk. 1 rangordnede dokumentangivelser.

Der henvises endvidere til tilføjelsen ad AB 92 § 3, stk. 4.

Mængdeopgørelse

Medmindre andet er anført, påhviler det underentreprenøren selv at foretage opmåling og optælling af mængder for tilbudsafgivelsen.

Såfremt udbudsmaterialet indeholder tilbudslistes med opmåling af visse ydelser, skal budet for disse ydelsers vedkommende afgives på basis af de anførte mængder. Efter tilbudsgivningen påhviler det underentreprenøren selv – senest 5 arbejdsdage efter påkrav fra hovedentreprenøren - at foretage nærmere opmåling og optælling af tilbudslistens mængder, hvorefter han overtager ansvaret for disses rigtighed. Uoverensstemmelser m.v. påtalt inden den nævnte frist korrigeres så vidt muligt ved anvendelse af opgivne enhedspriser og ellers i overensstemmelse med princippet i tilføjelsen ad AB 92 § 14 stk. 4.

Stk. 3. Udbudsmaterialet skal indeholde en tidsplan.

Stk. 4. Udbudsmaterialet skal indeholde oplysning om eventuelle fortidsminder på ejendommen, jf. § 16.

Stk. 5. Det skal i forbindelse med udbudet oplyses, hvorvidt der ønskes sikkerhedsstillelse for tilbagelevering af udbudsmaterialet. Ved tilbagelevering af udbudsmaterialet i hel og ubeskadiget stand inden udløbet af en rimelig frist skal sikkerhedsstillelsen straks frigives, uanset om den pågældende har afgivet tilbud.

Stk. 6. Bygherren kan med henblik på en vurdering af de indkomne tilbud i udbudsmaterialet stille krav om tilbudets form og kan herunder forlange, at tilbud udfærdiges med rimelig specifikation af tilbudssummen på dertil leverede tilbudslistes.

Stk. 7. Skal tilbudet eller dele heraf afgives som enhedspriser, skal bygherren angive, hvilken vægt der ved vurderingen af tilbudets samlede størrelse vil blive tillagt de enkelte enhedspriser.

Entreprenørens tilbud

§ 3. Når flere i forening giver tilbud, er dette bindende én for alle og alle for én.

Stk. 2. Hvis et arbejde er udbudt således, at der foruden en pris på arbejdet som helhed skal angives priser på dele af arbejdet, kan priserne på de enkelte dele kun betragtes som selvstændigt tilbud, hvis dette udtrykkeligt er foreskrevet i udbudsmaterialet eller tilkendegivet ved tilbudet.

Stk. 3. Hvis tilbud foruden en samlet sum skal indeholde enhedspriser, er begge dele bindende for tilbudsgiveren. Enhedspriser kommer til anvendelse ved betalingsregulering på grund af større eller mindre ydelser, end bygherren har angivet i udbudsmaterialet. Ved bedømmelsen af tilbuds indbyrdes rækkefølge gælder alene det samlede tilbud.

Stk. 4. Tilbudet omfatter kun ydelser, der er angivet som hørende til entreprisen på tegninger, der er udleveret entreprenøren som grundlag for tilbudsafgivelsen, eller som er nævnt i de afsnit af arbejdsbeskrivelsen, der gælder for den pågældende entreprise.

Stk. 5. Vedståelsesfristen for licitationstilbud er 20 arbejdsdage fra licitationsdagen. Vedståelsesfristen for andre skriftlige tilbud er 20 arbejdsdage fra tilbudets datering.

Stk. 6. Den, hvis tilbud ikke antages, kan forlange sit tilbud samt sine tegninger, beregninger og beskrivelser tilbageleveret.

Stk. 7. Bygherren skal snarest muligt underrette tilbudsgivere, hvis tilbud ikke antages.

Ydelsesindhold

Tilbudssummen dækker den fulde ydelse i henhold til udbudsmaterialet - inkl. henvisninger m.m. heri - medmindre det tydeligt fremgår af tilbudslistens/-brevets forside, på hvilke punkter tilbudet afviger derfra. Se endvidere ad AB 92 § 2 stk. 2 samt de Generelle Bestemmelser om miljøkrav, pladsforhold, m.m.

Alternative ydelser

Der kan i udbudsmaterialet være stillet krav om særlige metoder/materialer. Hvor der tilbydes en herfra afvigende ydelse, og hovedentreprenøren ikke (efter behørig forelæggelse) helt afviser benyttelsen, indestår underentreprenøren altid for, at den valgte løsning er ligeværdig med den i udbudsmaterialet anviste. Påvisning af jævnbyrdighed påhviler til enhver tid underentreprenøren. Tilsvarende gælder, hvor underentreprenøren ønsker anvendt et andet fabrikat/produkt end (alene) angivet i udbudsmaterialet som reference for art eller kvalitet m.m. - dvs. som en "som-ydelse" e.l.

Vedståelse af tilbud

Tilbud skal vedstås i 60 arbejdsdage, medmindre andet er bestemt ved udbudet. Tilbudsgivere, hvis bud ikke antages, underrettes dog snarest muligt.

Entrepriseaftalen

§ 4. Aftale om udførelse af en entreprise eller om en leverance træffes ved skriftlig accept af det afgivne tilbud eller ved et særligt dokument. Der skal henvises til de dokumenter, som har dannet grundlag for aftalen.

Stk. 2. Eventuel stempelpligt påhviler bygherren.

Overdragelse af rettigheder og forpligtelser m.v.

§ 5. Parterne kan overdrage deres rettigheder i henhold til aftalen.

Stk. 2. Overdrager entreprenøren uforfaldne krav i henhold til aftalen, går transporter, der står i forbindelse med arbejdets udførelse, forud for andre transporter.

Stk. 3. Uden den anden parts samtykke kan parterne ikke overføre deres forpligtelser til andre.

Stk. 4. Entreprenøren kan overlade arbejdets udførelse til andre i det omfang, det er sædvanligt eller naturligt, at arbejdet udføres i underentreprise.

Aftalegrundlag

Hovedentreprenøren benytter almindeligvis følgende aftalegrundlag ved kontraktsindgåelsen:

1. Underentreprisekontrakten (inklusive tiltrådte tilbudsforbehold m.m.).
2. Nærværende FBS, herunder AB 92.
3. Projektmateriale som er revideret eller indforhandlet efter tilbudsdagen.
4. Evt. rettelsesblade.
5. Udbudsbrevet.
6. De for entreprisen i øvrigt gældende tegninger, beskrivelser, tidsplaner, m.v.
7. Evt. udvalgte vilkår i bygherrens udbudsmateriale, hvis der er henvist dertil ved underentrepriseudbudet.
8. Underentreprenørens tilbud.

Ved uoverensstemmelser e.l. skal dokumenterne gælde i nævnte rækkefølge.

Overdragelse af fordringer

Underentreprenøren kan kun give én transport, kun på sit samlede tilgodehavende/resttilgodehavende hos hoved-entreprenøren og kun til anerkendt pengeinstitut.

Transporten skal være påtegnet af underentreprenøren og har først gyldighed, når den er anmeldt for og noteret af hoved-entreprenørens centrale økonomiafdeling.

Enhver anden overdragelse af fordringer (herunder factoring, fakturabelåning) er ugyldig, hvilket til enhver tid kan påberåbes af hovedentreprenøren – også med tilbagevirkende kraft.

Overdragelse af udførelsesret

Det skal klart og specificeret fremgå af tilbudet, hvis underentreprenøren forudsætter, at udførelsen af ikke ubetydelige dele af opdraget eller ikke uvæsentlige ydelser på pladsen, kan overlades til andre. I den forbindelse skal tredjemands navn – om muligt –

stk. 5. Hvis det må anses for godtgjort, at et krav vedrørende mangler ikke eller kun med stor vanskelighed kan gennemføres mod entreprenøren, er bygherren berettiget til at gøre kravet gældende direkte mod entreprenørens under-entreprenører og leverandører, jf. § 10, stk. 4.

angives. Om overdragelse af arbejdet henvises endvidere til Generelle Bestemmelser (afsnit 1).

B. Sikkerhedsstillelse og forsikring

Entreprenørens sikkerhedsstillelse

§ 6. Medmindre andet fremgår af udbudsmaterialet, skal entreprenøren senest 8 arbejdsdage efter entrepriseaftalens indgåelse, stille sikkerhed for opfyldelse af sine forpligtelser over for bygherren. Sikkerheden stilles i form af betryggende bank- eller sparekassegaranti, kautionforsikring eller på anden, betryggende måde.

Stk. 2. Indtil aflevering har fundet sted, skal den stillede sikkerhed svare til 15 pct. af enterprisesummen. Herefter skal sikkerheden svare til 10 pct. af enterprisesummen.

Stk. 3. For leverancer, som præsteres fuldt færdige i rater, skal sikkerheden svare til 10 pct. af købesummen.

Stk. 4. Sikkerheden nedskrives, jf. dog § 36, stk. 3, nr. 1, til 2 pct. af enterprisesummen 1 år efter afleveringstidspunktet, medmindre bygherren forinden skriftligt har fremsat krav om afhjælpning af mangler. I så fald nedskrives sikkerheden, når manglerne er afhjulpet.

Stk. 5. Sikkerheden ophører 5 år efter afleveringstidspunktet, jf. dog § 36, stk. 3, nr. 1, medmindre bygherren forinden skriftligt har fremsat krav om afhjælpning af mangler. I så fald ophører sikkerheden, når manglerne er afhjulpet.

Stk. 6. Forholdsmæssig frigivelse af sikkerheden skal ske ved afsnitsvis aflevering, jf. § 28, stk. 4, sidste punktum.

Stk. 7. Hvis bygherren ønsker udbetaling i henhold til den stillede sikkerhed, skal det skriftligt og samtidigt meddeles til entreprenøren og garanten med nøje angivelse af arten og omfanget af den påståede misligholdelse samt størrelsen af det krævede beløb. Dette udbetales til bygherren inden 10 arbejdsdage fra

Arbejdsgaranti

Medmindre andet fremgår af udbudet, fordres ingen arbejdsgaranti ved underentreprisenummer på kr. 100.000 (ekskl. moms) eller derunder. Det forudsættes herved, at der tilsvarende ikke kræves betalings-sikkerhed efter AB 92 § 7.

Indtil forskriftsmæssig (aftalt) arbejdsgaranti er stillet, kan alle udbetalinger til underentreprenøren udskydes - dog højst svarende til 15 % af enterprisesummen.

FBS-paradigma for sikkerhedsstillelse skal anvendes.

Nedskrivning af sikkerhed

Hvor sikkerheden efter AB 92 skal nedskrives til 2 %, sker dette - medmindre der forinden er reklameret mangler - 1 år og 20 arbejdsdage efter afleveringsdagen.

Ophør af sikkerhed

Sikkerheden ophører i overensstemmelse med fristerne i AB 92, dog med tillæg af en periode på 20 arbejdsdage. Det forudsættes herved, at der ikke forinden er reklameret mangler.

meddelelsens fremkomst, medmindre entreprenøren forinden over for Voldgiftsnævnet har fremsat begæring om beslutning specielt med henblik på, om bygherrens udbetalingskrav er berettiget. I så fald gælder reglerne i § 46.

Stk. 8. Sikkerheden tjener til fyldestgørelse af alle krav, som bygherren har i anledning af aftaleforholdet, herunder krav vedrørende eventuelle ekstraarbejder og tilbagebetaling af for meget udbetalt entreprisenum.

Bygherrens sikkerhedsstillelse

§ 7. Hvis entreprenøren kræver det, skal bygherren ved private arbejder senest 8 arbejdsdage efter kravets fremsættelse stille sikkerhed for opfyldelse af sine betalings-forpligtelser over for entreprenøren. Sikkerheden stilles i form af betryggende bank- eller sparekassegaranti, kautionforsikring eller på anden, betryggende måde.

Stk. 2. Sikkerheden skal svare til 3 måneders gennemsnitsbetaling - dog mindst 10 pct. af entreprisenummen - udregnet således, at entreprisenummen fordeles ligeligt på det antal måneder, som i aftalen er fastsat for arbejdets udførelse. Entreprenøren kan ved udvidelse af aftalen med ekstraarbejder i henhold til § 14 kræve sikkerheden forøget, hvis vederlaget for samtlige ekstraarbejder - bortset fra de allerede betalte - overstiger det halve af 1 måneds gennemsnitsbetaling ifølge den oprindelige aftale.

Stk. 3. Hvis entreprenøren ønsker udbetaling i henhold til den stillede sikkerhed, skal det skriftligt og samtidigt meddeles til bygherren og garanten med angivelse af størrelsen af det krævede beløb. Dette udbetales til entreprenøren inden 10 arbejdsdage fra meddelelsens fremkomst, medmindre bygherren forinden over for Voldgiftsnævnet har fremsat begæring om beslutning specielt med henblik på, om entreprenørens udbetalingskrav er berettiget. I så fald gælder reglerne i § 46.

Stk. 4. Sikkerheden tjener til fyldestgørelse af alle de krav, som entreprenøren har i anledning af aftaleforholdet, herunder krav vedrørende eventuelle ekstraarbejder.

Forsikring

§ 8. Bygherren tegner og betaler sædvanlig brand- og stormskadeforsikring fra arbejdets påbegyndelse, indtil mangler, der er påvist ved afleveringen, er afhjulpet. På entreprenørens anmodning skal denne og eventuelle underentreprenører medtages som sikrede på forsikringspolice. Forsikringen skal omfatte samtlige entreprenørers arbejde på den bygning eller det anlæg, entrepriseaftalen vedrører. Ved om- eller tilbygning skal forsikringen dække skade

Betalingssikkerhed

Ønsker underentreprenøren betalingssikkerhed, skal der særskilt oplyses herom i tilbudet og sikkerhedsstillelsen skal kræves ved kontraktsindgåelsen.

på arbejdet samt på den bygning eller det anlæg, der er genstand for om- eller tilbygning.

Stk. 2. Offentlige bygherrer kan kræve sig stillet som selvforsikrer.

Stk. 3. Entreprenøren og eventuelle underentreprenører skal have sædvanlig ansvarsforsikring for skader, for hvilke der er ansvar efter dansk rets almindelige regler. Entreprenøren skal på anmodning dokumentere, at forsikringen er i kraft.

C. Entreprisens udførelse

Arbejdsplan og afsætning

§ 9. Entreprenøren skal snarest muligt i samarbejde med bygherren udarbejde en arbejdsplan.

Stk. 2. Bygherren lader foretage afsætninger af de bestemmende hovedlinier og højder (koter), medens al øvrig afsætning foretages af entreprenøren.

Entreprenørens ydelse

§ 10. Arbejdet skal udføres i overensstemmelse med aftalen, fagmæssigt korrekt eller i overensstemmelse med bygherrens eventuelle anvisninger efter § 15. Materialer skal - for så vidt disses beskaffenhed ikke er anført - være af sædvanlig god kvalitet.

Stk. 2. Entreprenøren skal levere alle materialer og præstere alle fornødne biydelser til arbejdets færdiggørelse.

Stk. 3. Materialer og andre leverancer, som er bestemt til indføjelse i arbejdet, skal leveres af entreprenøren uden ejendomsforbehold. Når de pågældende genstande er leveret på byggepladsen, tilhører de bygherren.

Stk. 4. Materialer og andre leverancer til arbejdet skal være leveret med 5 års leverandøransvar for mangler ved leverancen, jf. dog § 36, stk. 3, nr. 2. Ansvarsperioden regnes fra afleveringen af arbejdet og begrænses således, at leverandørens ansvar ophører senest 6 år efter levering til lager eller videresalg. Leverandøren skal endvidere have anerkendt, dels at mangels krav under de i § 5, stk. 5, nævnte omstændigheder skal kunne gøres gældende direkte mod leverandøren, dels at tvister vedrørende mangler ved en leverance kan behandles ved Voldgiftsretten for bygge- og anlægsvirksomhed.

Stk. 5. Entreprenøren kan undlade at opfylde bestemmelsen i stk. 4, hvis dette vil medføre betydelig merudgift for ham eller væsentlig forsinkelse af arbejdet, eller det ved mindre omfattende leverancer vil være besværligt at kontrollere overholdelsen af

bestemmelsen. Bygherren skal ved væsentlige leverancer have meddelelse om undladelsen.

Projektgennemgang, dokumentation og prøver

§ 11. Bygherren kan i udbudsmaterialet bestemme, at entreprenøren skal deltage i projektgennemgang. Der kan endvidere fastsættes bestemmelser om arten og omfanget af prøver og om den dokumentation for arbejdets udførelse, forudførte anlæg, for anvendte materials oprindelse og egenskaber og for udførte prøver, som entreprenøren skal afgive. Bestemmelser herom kan indgå i en udbudskontrolplan. Deltagelse i projektgennemgangen samt til vejledning af dokumentationen og prøverne er et led i entreprenørens ydelse.

Stk. 2. Bygherren kan under arbejdets udførelse og ved afleveringen forlange yderligere prøver. Også i sådanne tilfælde skal entreprenøren stille fornødent mandskab til disposition ved prøvernes udtagning og undersøgelse. Hvis de yderligere prøver viser kontraktmæssig ydelse, skal bygherren betale herfor som ekstraarbejde. I modsat fald skal entreprenøren betale bygherrens udgifter.

Stk. 3. Entreprenøren skal give bygherren og dennes tilsyn adgang til de arbejdspladser og produktionssteder, hvor arbejdet udføres. Bygherren kan endvidere kræve de oplysninger, der er nødvendige til at bedømme ydelsen.

Stk. 4. Bygherren og dennes tilsyn kan under arbejdets gang kassere ikke kontraktmæssige arbejder eller materialer. Denne kassation skal ske så hurtigt som muligt.

Stk. 5. Entreprenøren skal løbende foretage oprydning og rømning og skal omgående fjerne kasserede materialer fra byggepladsen.

Arbejdets forringelse m.v.

Vedligeholdelse

§ 12. Fornings, ødelægges eller bortkommer arbejdet eller dele af dette inden afleveringen, skal entreprenøren for egen regning sørge for kontraktmæssig ydelse, medmindre forholdet kan henføres til bygherren. Hvis bygherren leverer materialer til entreprenørens arbejde, gælder det samme vedrørende disse i tiden fra entreprenørens modtagelse heraf og indtil arbejdets aflevering.

Projektgennemgang, kvalitetsstyring, prøver og kontrol m.m.

Underentreprenøren er pligtig at deltage i projektgennemgangsmøder sammen med hovedentreprenøren og de projekterende teknikere. I Generelle Bestemmelser (pkt. 3) gives nærmere forskrifter for bl.a. kvalitetsstyring, prøver, dokumentation og kontrolmålinger.

Risiko og vedligeholdelse

Underentreprenøren har vedligeholdelsespligten og bærer risikoen for sit arbejde i samme omfang og udstrækning som hovedentreprenøren tilsvarende hæfter herfor i forhold til bygherren. Dette gælder tilsvarende for ydelser der præsteres som regningsarbejde. Der henvises yderligere til tilføjelserne ad AB 92 § 25, sidste punktum samt § 28.

Risiko m.m. ved leveranceaftaler

Ved kontrakter der udelukkende vedrører rene leverancer, overgår risikoen og vedligeholdelsespligten

til hovedentreprenøren (køber), når leverancen er aflæst på anvist sted i kontraktsmæssig stand og hovedentreprenøren skriftligt har bekræftet besiddelsen.

Stk. 2. Skader, som entreprenører forvolder på hinandens arbejde, materialer og materiel, er bygherren uvedkommende.

Stk. 3. Entreprenøren skal vedligeholde det udførte arbejde indtil afleveringen.

Stk. 4. For arbejder eller dele af disse, der tages i brug før afleveringen, gælder reglerne i stk. 1-3 indtil ibrugtagningen.

Forhold til myndigheder

§ 13. Bygherren sørger for nødvendig godkendelse af projektet og afholder udgifterne herved.

Stk. 2. Entreprenøren sørger for anmeldelser, ansøger om tilladelser, rekvirerer syn og fremskaffer attester, der vedrører selve arbejdets udførelse og afholder udgiften herved.

Ændringer i arbejdet

§ 14. Bygherren kan forlange ændringer i arbejdets art og omfang, når ændringen har naturlig sammenhæng med de aftalte ydelser. Entreprenøren har ret til at udføre sådanne ændringer, medmindre bygherren påviser særlige forhold, der begrundes, at bygherren lader andre udføre arbejdet.

Stk. 2. Bygherrens krav om ændring skal fremsættes skriftligt. Det samme gælder parternes eventuelle krav om forandringer i aftalen med hensyn til pris, tid og sikkerhed som følge af ændringen. Der træffes snarest skriftlig tillægsaftale om ændringen. Forhandlinger herom må ikke medføre forsinkelse af arbejdets udførelse.

Ibrugtagning

Der henvises til tilføjelsen ovenfor ad AB 92 § 12 stk. 1, der udtømmende regulerer forholdet.

Ændringsarbejder

Ændringsarbejder skal, medmindre andet aftales med byggeledelsen, udføres på samme vilkår, som er gældende for entreprisen i øvrigt, jf. hertil bl.a. AB 92 § 24 stk. 3. Der henvises tillige til nedenfor ad AB 92 § 14 stk. 4.

Om ændring af "arbejdet" i form af forceringstiltag (opmanding m.v), se tilføjelsen ad AB 92 § 25 stk. 1.

Ændringsaftalen

Ethvert ændringsarbejde - jf. dog AB 92 § 15 stk. 3 - skal være skriftligt aftalt i form af aftaleseddel, der er underskrevet af byggeledelsen. Det påhviler underentreprenøren i tide at tage initiativ hertil. En tilsvarende klar aftale, der fremgår af et godkendt byggemødereferat eller hermed ligestillet skriftlig ordre/bekræftelse, sidestilles dog med nævnte aftaleseddel. Er disse ufravigelige aftalevilkår ikke opfyldt, er ydelsen at betragte som en gratisydelse og ethvert ekstrakrav kan afvises.

Det fremhæves, at ovennævnte reklamations- og formkrav kan håndhæves uanset ydelsens karakter og selvom underentreprenøren finder, at ydelsen stiltiende/mundtligt er rekvireret eller at hovedentreprenøren burde have haft kendskab til selve præstationen. Klausulen kan derved indebære en afvigelse fra retspraksis.

Stk. 3. Vedrører ændringerne arbejder, hvorom der gælder enhedspriser, reguleres den aftalte entreprisum i overensstemmelse hermed, medmindre der træffes anden aftale, jf. stk 2. Regulering efter enhedspriser skal dog kun ske, inden for +/- 15 pct. af entreprisummen og inden for +/-100 pct. af de enkelte poster i tilbudslisten.

Stk. 4. Udover tilfældene nævnt i stk. 3, udføres ændringsarbejde som regningsarbejde, medmindre andet er aftalt.

Afregning ved ændringsarbejder m.v.

Hovedentreprenøren kan kræve ændringsarbejder udført som tilbudsarbejde, medmindre dette er usædvanligt for den pågældende type ydelser. Indeholder kontraksgrundlaget ikke bestemmelser om ekstraydelsens afregning, kan hovedentreprenøren altid – som betingelse for overdragelse af opdraget – kræve dokumentation for, at underentreprenørens pris eller afregningsgrundlag er sædvanlig for den pågældende ydelse og i øvrigt harmonerer nøje med kalkulationsgrundlaget for det øvrige arbejde.

Stk. 5. Ved formindskelse af arbejdets omfang skal entreprenøren godskrive bygherren de udgifter, som spares eller burde have været sparet. Vedrører formindskelsen arbejder, hvorom der gælder enhedspriser, jf. stk. 3, skal dette dog kun ske i det omfang, mindrearbejdet medfører, at entreprisummen formindskes med mere end 15 pct.

Uklarheder, hindringer eller lignende forhold

§ 15. Entreprenøren skal indhente bygherrens afgørelse, hvis aftalen og dennes grundlag ikke yder tilstrækkelig vejledning til udførelse af arbejdet.

Stk. 2. Finder entreprenøren, at arbejdet ikke kan udføres i overensstemmelse med den indgåede aftale, skal entreprenøren snarest muligt underrette bygherren og følge dennes anvisninger.

Stk. 3. Entreprenøren skal snarest muligt underrette bygherren, hvis der opstår forhold, som hindrer eller vanskeliggør arbejdet eller gør det nærliggende, at bygherren påføres ulempe eller tab, herunder pådrager sig ansvar over for tredjemand. Hvis der ikke er tid til at indhente bygherrens anvisninger, skal entreprenøren - mod fornøden forlængelse af tidsfrister og mod betaling herfor – bedst muligt træffe foranstaltninger for at undgå, at bygherren lider tab.

Stk. 4. Udbudsmaterialet skal indeholde oplysninger om foretagne undersøgelser vedrørende grundvands- og jordbundsforhold, forurening eller andre hindringer. I det omfang udbudsmaterialet ikke indeholder fyldestgørende oplysninger om hindringerne, skal foranstaltningerne herimod og ulemperne herved betales som ekstraarbejder.

Stk. 5. Hvis der trods gennemførelse af sådanne forundersøgelser, der er rimelige eller sædvanlige under hensyntagen til grundens karakter, beliggenhed og tidligere anvendelse, viser sig uforudsete forhold, som medfører offentlige påbud eller forbud, der hindrer arbejdets videreførelse eller gør denne urimelig byrdefuld for bygherren, kan denne afbestille entreprisen mod godtgørelse til entreprenøren. Godtgørelsen omfatter ikke entreprenørens mistede fortjeneste ved ikke at fuldføre arbejdet, men alene det øvrige tab, entreprenøren lider.

Afbestilling

Vedrørende hovedentreprenørens yderligere afbestillingsret henvises til tilføjelsen ad AB 92 § 40.

Fortidsminder

§ 16. Entreprenøren skal drage omsorg for at jordfaste fortidsminder ikke beskadiges, ændres eller flyttes.

Stk. 2. Entreprenøren skal straks anmelde fund af fortidsminder til rigsantikvaren og bygherren, og arbejdet skal standses i det omfang, det berører fortidsmindet.

Stk. 3. Entreprenøren skal sørge for, at genstande, der findes under arbejdet, afleveres til bygherren.

Stk. 4. Stk. 1-3 gælder også ved fund af vrage og faste fortidsminder på havbunden.

Bygherrens tilsyn

§ 17. Ved bygherrens tilsyn forstås dennes byggeledelse, fagtilsyn eller andre tilsynsførende, særligt udpeget af bygherren.

Stk. 2. Bygherren eller dennes tilsyn skal være til stede på arbejdspladsen eller skal kunne tilkaldes.

Stk. 3. Bygherrens tilsyn repræsenterer bygherren over for entreprenøren med hensyn til arbejdets tilrettelæggelse og udførelse. Tilsynet kan give og modtage meddelelser vedrørende arbejdet, godkende eller kassere materialer eller arbejder samt give anvisninger med hensyn til tilrettelæggelsen af de forskellige entreprenørers arbejde i deres indbyrdes forhold.

Stk. 4. Tilsyn fra bygherrens side fritager ikke entreprenøren for selv at føre kontrol.

Entreprenørens arbejdsledelse

§ 18. Entreprenøren skal lede arbejdet personligt eller ved en stedfortræder som repræsentant over for bygherren og tilsynet med hensyn til arbejdets tilrettelæggelse og udførelse.

Stk. 2. Entreprenøren eller dennes stedfortræder skal være til stede på arbejdspladsen eller skal kunne tilkaldes.

Byggemøder

§ 19. Bygherren eller tilsynet indkalder til byggemøder og udarbejder mødereferater, der snarest muligt sendes til de entreprenører, bygherren har kontraheret med.

Stk. 2. Entreprenøren skal selv eller ved sin stedfortræder deltage i byggemøderne.

Stk. 3. På hvert byggemøde opgøres med angivelse af årsag det antal arbejdsdage - spild dage - hvor arbejdet helt eller delvis har ligget stille.

Samvirke med andre entreprenører

§ 20. Entreprenøren skal samvirke med andre entreprenører på byggepladsen og i tide forhandle med tilsynet, således at fejl og forsinkelser ved manglende samvirke mellem entreprenørerne undgås.

Tilkaldelse af bygherren og entreprenøren.

Parternes ophold i udlandet

§ 21. Bygherren og entreprenøren skal over for hinanden angive, hvortil henvendelse kan ske, og hvorfra bygherren og dennes tilsyn, henholdsvis entreprenøren eller dennes stedfortræder, skal kunne tilkaldes.

Stk. 2. Hvis bygherren eller entreprenøren er bosat i udlandet, eller bosætter sig dér efter aftalens indgåelse, skal den pågældende part opgive en person med bopæl eller hjemsted her i landet, der kan foretage økonomisk bindende dispositioner på partens vegne, mod hvem søgsmål kan rettes på partens vegne, og med hvem alle forhandlinger på den pågældende parts vegne kan føres med bindende virkning.

Byggemøder m.m.

Såfremt der ikke senest på det næstfølgende byggemøde gøres indsigelse mod mødereferatets ordlyd/indhold eller opmærksomheden henledes på, at referatet ikke er modtaget, betragtes det som både modtaget og tiltrådt.

Overtagelsessyn

Ved overgang fra en entreprise til en anden, er den overtagende underentreprenør pligtig - ved dokumenteret overtagelseskontrol - straks at påtale synlige svigt ved forudgående arbejder, som kan få indflydelse på hans egne ydelser. Tilsidesættes denne pligt, må underentreprenøren selv bære alle merudgifter, som følger af en eventuel senere afhjælpningsindsats. I øvrigt gælder reglerne i AB 92 § 15 stk. 1 - 3.

D. Bygherrens betalingsforpligtelse

Betaling

§ 22. Efter skriftlig anmodning til bygherren har entreprenøren én gang hver måned ret til betaling for udført arbejde m.v. Bygherren skal senest 15 arbejdsdage fra modtagelse af anmodningen, jf. stk. 11, betale det beløb, der på byggepladsen er ydet kontraktsmæssige arbejder og materialer for.

Stk. 2. Entreprenøren kan - efter samme regler som anført i stk. 1 - tillige kræve betaling for materialer m.v., som er købt af entreprenøren og ikke er leveret på byggepladsen. Hvis bygherren kræver det, skal entreprenøren stille sikkerhed for kontraktsmæssig levering, jf. § 6. Sikkerhedsstillelsens størrelse skal svare til den krævede betaling - inklusive moms - for de ikke-leverede materialer.

Stk. 3. Betaling for materialer m.v. mere end 20 arbejdsdage før deres anvendelse på byggepladsen kan alene kræves, hvis der er oplyst herom i tilbudet.

Stk. 4. I stedet for betaling efter stk. 1 kan det aftales, at betaling skal ske efter en betalingsplan. Betalingsplanen følger tidsplanen og fastsætter, til hvilke tidspunkter entreprisen eller dele deraf

Almindelige betalingsvilkår

Der ydes kun acantobetaling for materialer m.v., der er indbygget i bygværket. Aftalte interimsydelser (stilladser m.m.) anses for "indbygget", når de tjener pladsaktiviteterne m.m. som forudsat. Ved rene leveranceaftaler betales dog for ydelser, der er leveret på pladsen som aftalt på anvist sted.

Princippet for den nærmere opstilling af acantobegæringer aftales med hovedentreprenøren, der herefter kan afvise anden opstilling.

Acontobegæringen skal være hovedentreprenøren i hænde senest den 25. i måneden, omfattende det i den pågældende måned eller fra sidste begæring udførte arbejde m.v. Betalingsfristen er løbende måned plus 20 arbejdsdage.

I rene leveranceforhold skal acantobegæringen dog senest være modtaget den 2. arbejdsdag i den til leveringen følgende måned. Ved fristoverskridelser henføres begæringen - uanset evt. afvigende datering af faktura - altid til modtagelsesmåneden. Betalingsfristen er løbende måned plus 30 kalenderdage - med forfaldstid på periodens sidste dag.

Forudbetaling af leverancer

Betaling for endnu ikke indbyggede leverancer forudsætter særlig aftale, medmindre andet fremgår af AB 92 § 22 stk. 1.

En aftale om betaling for materialer eller andre leverancer, inden disse er tilført byggepladsen, er uden videre betinget af, at underentreprenøren forinden stiller sikkerhed for kontraktsmæssig levering samt løbende sikrer, at de ikke-leverede ydelser bindende mærkes og udskilles som hovedentreprenørens ejendom.

Sikkerheden skal ydes særskilt efter princippet i AB 92 § 6, dog således, at den ophører ved dokumentation for, at samtlige de forudbetalte ydelser er leveret på pladsen i aftalemæssig stand. Nærværende krav gælder uanset om betalingerne følger systemet i AB 92 § 22 stk. 1 eller stk. 4.

skal udbetales. Betalingsplanen kan i stedet angive, ved hvilke stadier og med hvilke beløb entreprisesummen eller dele deraf skal udbetales. Betaling skal finde sted til de aftalte tidspunkter m.v., forudsat at det arbejde, betalingen angår, er præsteret.

Stk. 5. Hvis der ved et ekstraarbejde ikke træffes aftale om tidspunktet for betaling, kan betaling kræves efter reglen i stk. 1.

Stk. 6. Hvis aftalen bestemmer, at entreprisesummen skal reguleres som følge af ændringer i indeks, overenskomstmæssige arbejds lønninger, materialepriser m.v., finder reguleringen sted i forbindelse med betalingen for de dele af arbejdet, der berøres af ændringen. Reguleringen sker på grundlag af entreprenørens dokumenterede opgørelse.

Stk. 7. Efter afleveringen fremsender entreprenøren en endelig og fuldstændig opgørelse, herunder over tilgodehavender for alle ekstraarbejder. Efter at bygherren har modtaget denne slutopgørelse, kan entreprenøren ikke fremkomme med yderligere krav - bortset fra sådanne, der er taget specificeret forbehold om i slutopgørelsen.

Stk. 8. Ved byggearbejder, herunder også grundmodningsarbejder, skal slutopgørelsen fremsendes til bygherren senest 25 arbejdsdage efter afleveringen - for hovedentrepriser dog senest 35 arbejdsdage efter afleveringen. Ved anlægsarbejder - bortset fra dem, der er nævnt i § 36, stk. 1 - er fristen for fremsendelse af slutopgørelse 60 arbejdsdage.

Stk. 9. Hvis slutopgørelsen ikke er kommet frem til bygherren inden udløbet af tidsrummet nævnt i stk. 8, kan denne skriftligt kræve opgørelsen fremsendt inden 10 arbejdsdage. Fremsendes opgørelsen herefter ikke til bygherren inden udløbet af denne frist, fortaber entreprenøren krav på vederlag for ekstraarbejder, der udføres som regningsarbejder, samt for løn- og prisstigninger.

Stk. 10. Entreprenørens slutopgørelse skal betales senest 15 arbejdsdage fra modtagelsen.

Stk. 11. Entreprenørens tilgodehavende forrentes fra forfaldsdagen med rentelovens rentesats. Fristen i stk. 1 er løbedage.

Stk. 12. Finder bygherren, at et krævet beløb ikke er forfaldent, skal han straks give entreprenøren skriftlig meddelelse herom.

Stk. 13. I tilfælde af uenighed om en opgørelse skal bygherren betale tilgodehavender, som parterne er enige om

Slutopgørelse – tillægskrav

Reservationer i slutopgørelsen om yderligere krav kan kun påberåbes, hvis de er udtrykkelige samt specificeret med nøje identifikation af de bagvedliggende ydelser og en angivelse af fordringens maksimale størrelse.

Slutopgørelse – modtagelsesfrist

Slutopgørelse skal senest være hovedentreprenøren i hænde 15 arbejdsdage efter aflevering.

Slutopgørelse – forsinkelse

Modtages slutopgørelsen ikke rettidig, jf. tilføjelsen til AB 92, § 22 stk. 8, fortabes retten til betaling for alle ikke fakturerede ekstrakrav uden videre (herunder krav for ekstraarbejder, rente-, regulerings-, kompensations- eller erstatningskrav).

Slutopgørelse – betalingsfrist

Underentreprenørens slutopgørelse betales senest 20 arbejdsdage fra modtagelsen.

Løbedage

Ved rene leveranceaftaler er betalingsfristen ikke løbedage, jf. tilføjelsen ad AB 92 § 22 stk.1.

Stk. 14. Hvis der mellem parterne er uenighed om bygherrens adgang til at holde betalinger tilbage eller foretage modregning i entreprenørens betalingskrav, finder reglerne i § 46 anvendelse, hvis en part begærer det.

Modregning – Præcisering

Det præciseres, at hvor ufravigelige lovregler ikke er til hinder derfor, kan hovedentreprenøren foretage modregning eller tilbagehold i betalingerne til underentreprenøren for enhver skyld, som denne måtte have i forhold til hovedentreprenøren. Dette gælder uden hensyn til om skylden udspringer af nærværende eller andre retsforhold parterne imellem.

Stk. 15. Hvis det er nødvendigt for at forhindre arbejdets standsning, kan bygherren for entreprenørens regning udbetale arbejds løn, som entreprenørens ansatte har til gode.

Entreprenørens ret til at standse arbejdet

§ 23. Hvis bygherren ikke har betalt forfaldne beløb ved betalingsfristens udløb, kan entreprenøren efter skriftligt varsel på 5 arbejdsdage standse arbejdet.

Stk. 2. Entreprenøren kan endvidere straks standse arbejdet ved bygherrens konkurs eller betalingsstandsning, eller hvis der åbnes forhandlinger om tvangsakkord, eller bygherrens økonomiske forhold i øvrigt viser sig at være sådanne, at denne må antages at være ude af stand til at opfylde entrepriseaftalen.

Det er dog en betingelse, at bygherren ikke har stillet - eller på entreprenørens opfordring ikke straks stiller - betryggende sikkerhed for opfyldelsen af den resterende del af aftalen.

E. Tidsfristforlængelse og forsinkelse

Entreprenørens ret til tidsfristforlængelse

§ 24. Entreprenøren har ret til forlængelse af tidsfrister ved forsinkelse af arbejdet, der er en følge af

- 1) ændringer i arbejdets art og omfang, som kræves af bygherren, jf. § 14,
- 2) bygherrens forhold eller anden entreprenørs forsinkelse,
- 3) forhold, der opstår uden entreprenørens skyld, og over hvilke entreprenøren ikke er herre, f.eks. krig, usædvanlige naturbegivenheder, brand, strejker, lock-out eller hærværk,
- 4) nedbør, lav temperatur, stærk vind eller andet vejrlig, som forhindrer eller forsinker arbejdet, når sådant vejrlig forekommer i væsentligt større omfang, end det er sædvanligt for den pågældende årstid og egn, eller
- 5) offentlige påbud eller forbud, som ikke skyldes entreprenørens egne forhold.

Pligt til forskydning af tidsplan

Underentreprenøren skal tåle den ved tilføjelsen ad AB 92 § 26 stk. 1 omtalte (eventuelle) tidsforskydning, uden ændring af det til arbejdets udførelse forudsatte antal arbejdsdage.

Stk. 2. Entreprenøren skal dog søge forsinkelsen undgået eller begrænset ved sådanne dispositioner, som med rimelighed kan kræves.

Stk. 3. Anser entreprenøren sig berettiget til forlængelse af en frist, skal bygherren snarest muligt underrettes skriftligt. Entreprenøren skal på forlangende godtgøre, at den indtrådte forsinkelse skyldes det påberåbte forhold.

Entreprenørens hæftelse ved forsinkelse

§ 25. Forsinkelse, som ikke giver entreprenøren ret til tidsfristforlængelse, er ansvarspådragende.

Stk. 2. Hvis der er fastsat dagbod eller andre særlige sanktionsbestemmelser, kan erstatningskrav for forsinkelse ikke rejses herudover.

Stk. 3. Er der ikke fastsat dagbod eller andre særlige sanktionsbestemmelser, opgøres bygherrens tab efter dansk rets almindelige erstatningsregler.

Bygherrens ret til tidsfristforlængelse

§ 26. Bygherren har ret til forlængelse af tidsfrister ved forsinkelse af arbejdet, der er en følge af, at bygherren eller anden entreprenør udsættes for forholdene nævnt i § 24, stk. 1, nr. 3), 4) eller 5). Bygherren har samme ret ved ændringer som nævnt i § 24, stk. 1, nr. 1.

Stk. 2. Bygherren skal dog søge forsinkelsen undgået eller begrænset ved sådanne dispositioner, som med rimelighed kan kræves.

Stk. 3. Anser bygherren sig berettiget til forlængelse af en frist, skal entreprenøren snarest muligt underrettes skriftligt. Bygherren skal på forlangende godtgøre, at den indtrådte forsinkelse skyldes det påberåbte forhold.

Forcering ved misligholdelse

Ved underentreprenørens ansvarspådragende forsinkelse af en aftalt del- eller sluttermin - eller hvor der foreligger åbenbar fare for sådan misligholdelse - er underentreprenøren forpligtet til omgående at præstere vederlagsfri forcering, ved mærkbar opmænding og/eller indsættelse af yderligere materiel m.v. Efterkommes et skriftligt påkrav herom fra hovedentreprenøren ikke - eller skønnes underentreprenørens forcering trods påkrav ikke tilstrækkelig virksom - kan hovedentreprenøren, når terminen er overskredet, indsætte de påkrævede forceringsressourcer for underentreprenørens regning.

Ovennævnte resulterer ikke i nogen ændring af underentreprenørens oprindeligt forudsatte vedligeholdelsespligt eller risiko for det pågældende arbejdes fulde konditionsmæssighed.

Ret til forskydning af tidsplan

Ved udarbejdelse af detailtidsplaner m.v. for underentreprenørerne har hovedentreprenøren - indtil 10 arbejdsdage før den planlagte tid for aktiviteterne iværksættelse på pladsen - ret til at kræve, at underentreprenøren affinder sig med op til 30 arbejdsdages parallel tidsforskydning af entreprisens start- og færdiggørelsestermin (tidsplanen). Se hertil ad AB 92 § 24 stk. 1 samt ad § 27 stk. 3.

Bygherrens hæftelse ved forsinkelse

§ 27. Entreprenøren har ret til erstatning for det lidte tab, hvis forsinkelsen skyldes

- 1) bygherrens forhold, jf. § 24, stk. 1, nr. 2, og denne har udvist fejl eller forsømmelse, eller
- 2) anden entreprenørs ansvarspådragende forsinkelse, jf. § 25, stk. 1, eller anden aftaleparts ansvarspådragende forsinkelse.

Stk. 2. Entreprenøren har ret til godtgørelse, hvis årsagen til forsinkelsen kan henføres til

- 1) § 24, stk. 1, nr. 1, og nr. 5 eller
- 2) § 24, stk. 1, nr. 2, uden at være omfattet af nærværende bestemmelser stk. 1 eller stk. 3.

Godtgørelsen udgør det tab, entreprenøren har lidt, dog uden entreprenørens mistede fortjeneste ved ikke at kunne udføre andre arbejder i forsinkelsesperioden eller lignende videregående tab.

Stk. 3. Kan forsinkelsens årsag henføres til § 24, stk. 1, nr. 3, eller nr. 4, har entreprenøren hverken ret til erstatning eller til godtgørelse.

Tidsforskydning uden kompensation

Den ad AB 92 §§ 26 stk. 1 og 24 stk. 1 omtalte (limiterede) tidsforskydning i anledning af detailplanlægning m.v., giver ikke ret til erstatning eller godtgørelse. Dokumenterede merudgifter til snerydning og ikke-overenskomstmæssige vinterforanstaltninger betales dog i samme omfang, som i øvrigt måtte være – eller blive – aftalt for arbejder i vinterperioden, jf. hertil afsnit 5 i Generelle Bestemmelser.

F. Arbejdets aflevering

Afleveringsforretningen

§ 28. Umiddelbart inden arbejdets færdiggørelse skal entreprenøren give bygherren skriftlig meddelelse om tidspunktet herfor (færdigmelding). Bygherren indkalder derefter entreprenøren til en afleveringsforretning, der skal finde sted senest 10 arbejdsdage efter det angivne tidspunkt, jf. dog stk. 4.

Stk. 2. Arbejdet anses for afleveret til bygherren, når afleveringsforretning har fundet sted, medmindre der ved denne er påvist væsentlige mangler. Er dette tilfældet, afholdes ny afleveringsforretning, når entreprenøren har givet bygherren skriftlig meddelelse om, at manglerne er afhjulpet, jf. stk. 1.

Stk. 3. Indkalder bygherren ikke som anført i stk. 1 til afleveringsforretning, anses arbejdet for afleveret 10 arbejdsdage efter det angivne tidspunkt for færdiggørelse. Tilsvarende gælder for ny afleveringsforretning som nævnt i stk. 2, 2. punktum.

Indkaldelse m.v. til afleveringsforretning

Hovedentreprenøren kan lade indkaldelsen til (endelig) afleveringsforretning afvente tidspunktet for arbejdets aflevering til bygherren. Eventuelle forudgående tekniske "færdigsyn" e.l. ændrer ikke herved. Fristen på 10 arbejdsdage i AB 92 § 28 stk. 1 og stk. 3 regnes i så fald tidligst fra samme tidspunkt.

Stk. 4. Omfatter arbejdet flere entrepriser, skal samtlige entrepriser være færdiggjort, før bygherren skal indkalde til afleveringsforretning. Det kan dog være aftalt eller fremgå af omstændighederne, at entrepriser eller dele af disse skal afleveres på forskellige tidspunkter, eller at byggeafsnit afleveres hver for sig.

Stk. 5. Ved anlægsarbejder - bortset fra dem, der er nævnt i § 36, stk. 1 - afleveres de enkelte entrepriser særskilt, medmindre andet er aftalt eller fremgår af omstændighederne.

Afleveringsprotokol

§ 29. Ved afleveringsforretningen udfærdiges et dokument (afleveringsprotokol), hvori anføres påberåbte mangler ved arbejdet og eventuelle andre forhold, påpeget af bygherren. I tilknytning hertil anføres entreprenørens mulige bemærkninger. Parternes stillingtagen til, om arbejdet er afleveret, skal fremgå af dokumentet.

Stk. 2. Dokumentet underskrives af bygherren og entreprenøren.

Stk. 3. Hvis en part ikke er repræsenteret ved afleveringsforretningen, kan denne gennemføres uden den pågældende parts medvirken. Den mødte part skal snarest muligt give den anden part skriftlig underretning om afleveringsforretningens gennemførelse og om indholdet af afleveringsprotokollen.

G. Mangler ved arbejdet

Mangelsbegrebet

§ 30. Er arbejdet ikke udført i overensstemmelse med aftalen, fagmæssigt korrekt eller i overensstemmelse med bygherrens eventuelle anvisninger efter § 15, foreligger der en mangel. Det samme gælder, hvis entreprenøren ikke har leveret anden aftalt ydelse i forbindelse med arbejdet.

Stk. 2. Hvis materialer ikke er som aftalt eller af sædvanlig god kvalitet, jf. § 10, stk. 1, foreligger der mangler. Dette gælder dog ikke

- 1) når entreprenøren i tilfælde af frit materialevalg godtgør, at kontraktmæssige materialer ikke findes eller ikke kan skaffes på grund af krig, indførselsforbud eller lignende, eller

Samlet aflevering

Medmindre andet udtrykkeligt er skriftligt aftalt foretages samlet aflevering til hovedentreprenøren.

Særskilt aflevering

Der henvises til tilføjjelsen ovenfor ad AB 92 § 28 stk. 1.

Mangelfuld kvalitetsstyring m.v.

Det præciseres, at såfremt underentreprenøren ikke løbende præsterer og dokumenterer (aftalt) kvalitets og/ eller miljøstyring, drift- og vedligeholdelsesplaner, evt. nøgletal m.v. foreligger der efter AB 92 en mangel, der bl.a. berettiger til at foretage tilbagehold i betalingerne. Medmindre misligholdelsens væsentlighed eller konsekvenser for hovedentreprenøren kan begrunde andet, vil tilbageholdet kunne udgøre indtil 10 % af betalingskravet for samtlige de arbejder m.v. som svigtet knytter sig til.

Se hertil også AB 92 § 34 (afslag) samt § 36 stk. 2, nr. 2 (forlænget ansvarsperiode).

- 2) når bygherren har krævet anvendelse af bestemte materialer, og entreprenøren godtgør, at muligheden for at fremskaffe disse i kontraktmæssig stand må anses for udelukket ved forhold, som entreprenøren ved aftalens indgåelse ikke burde have taget i betragtning.

I tilfældene 1) og 2) skal entreprenøren snarest muligt underrette bygherren om opståede eller mulige hindringer, jf. § 15.

Stk. 3. Arbejdet skal i alle tilfælde have de egenskaber, som er tilsikret ifølge aftalen.

Stk. 4. Afleveringstidspunktet er afgørende for, om arbejdet lider af mangler, hvad enten disse på dette tidspunkt kan konstateres eller er skjulte.

Mangler påvist ved afleveringen

§ 31. Entreprenøren har pligt og ret til at afhjælpe mangler, der påvises ved afleveringen.

Stk. 2. Bygherren skal skriftligt fastsætte en frist til afhjælpning af påviste mangler. Fristens længde fastsættes under hensyntagen til manglernes art og omfang samt forholdene i øvrigt. Entreprenøren skal give bygherren skriftlig meddelelse, når manglerne er afhjulpet.

Stk. 3. Hvis bygherren efter udløbet af fristen nævnt i stk. 2 - eller efter at have modtaget entreprenørens meddelelse om, at afhjælpning har fundet sted - mener, at manglerne ikke er afhjulpet, skal bygherren inden 10 arbejdsdage skriftligt meddele entreprenøren, hvilke mangler, der stadig påberåbes.

Stk. 4. Afhjælper entreprenøren herefter ikke straks de påviste mangler, har bygherren ret til at lade dem udbedre for entreprenørens regning eller kræve afslag i entreprisesummen, jf. § 34.

Mangler påvist efter afleveringen

§ 32. Entreprenøren har i 5 år efter afleveringen pligt og ret til at afhjælpe mangler, der påvises efter afleveringen, jf. dog § 36, stk. 3, nr. 3.

Stk. 2. Bygherren kan kun påberåbe sig sådanne mangler, hvis entreprenøren har fået skriftlig meddelelse herom inden rimelig tid efter, at manglerne er eller burde være opdaget. Dette gælder dog ikke, hvis entreprenøren har gjort sig skyldig i groft uforsvarligt forhold.

Stk. 3. Bygherren skal skriftligt fastsætte en frist til afhjælpning af påviste mangler. Fristens længde fastsættes under hensyntagen til manglernes art og omfang samt forholdene i øvrigt. Entreprenøren skal

Afhjælpningsret og -pligt

Tidsrummet for underentreprenørens afhjælpningspligt og -ret fastsættes til 5 år og 20 arbejdsdage fra arbejdets aflevering, jf. dog AB 92 § 36 stk. 3.

give bygherren skriftlig meddelelse, når manglerne er afhjulpet. Afhjælpning af en mangel kan udskydes til foretagelse sammen med afhjælpning af eventuelle mangler, konstateret ved 1-års eftersynet, forudsat at manglen ikke forværres derved, og at udskydelsen ikke medfører ulempe for bygherren.

Stk. 4. Foretager entreprenøren ikke inden udløbet af fristen nævnt i stk. 3 afhjælpning af de påberåbte mangler, har bygherren ret til at lade dem udbedre for entreprenørens regning eller kræve afslag i entreprisesummen, jf. § 34.

Stk. 5. Bygherren kan lade mangler udbedre for entreprenørens regning, når afhjælpning er uopsættelig, og entreprenøren ikke er i stand til umiddelbart at foretage afhjælpning. Det samme gælder, når bygherren har grund til at antage, at entreprenøren ikke foretager afhjælpning på rette måde eller uden uforholdsmæssigt ophold.

Bortfald af entreprenørens afhjælpningspligt m.v.

§ 33. Entreprenørens afhjælpningspligt og bygherrens adgang til at foretage udbedring for entreprenørens regning, jf. §§ 31 og 32, bortfalder, hvis afhjælpning er forbundet med uforholdsmæssigt store udgifter. Ved bedømmelsen heraf skal der tages hensyn til bygherrens interesse i, at aftalen opfyldes. Bygherren bevarer dog i alle tilfælde retten til afslag, jf. § 34.

Bygherrens ret til afslag i entreprisesummen

§ 34. Afhjælper entreprenøren ikke mangler som anført i § 31, stk. 4, og § 32, stk. 4, kan bygherren - i stedet for at lade manglerne udbedre for entreprenørens regning - kræve et afslag i entreprisesummen. Bygherren har endvidere ret til afslag i entreprisesummen, hvis afhjælpning er umulig, samt i tilfældene nævnt i § 33.

Stk. 2. Afslaget beregnes som udgangspunkt som det beløb, det ville have kostet at afhjælpe manglerne.

Stk. 3. Hvis afhjælpning af mangler er umulig eller er forbundet med uforholdsmæssigt store udgifter, fastsættes afslaget efter bygherrens valg skønsmæssigt eller på en af følgende måder:

- 1) enten som forskellen mellem den aftalte entreprisesum og den entreprisesum, der måtte antages at være blevet aftalt, hvis der var indgået aftale om arbejdet i den foreliggende stand,
- 2) eller som forskellen mellem det aftalte arbejdes værdi uden mangler og arbejdet værdi i den foreliggende stand.

Stk. 4. Om bygherrens adgang til at hæve entrepris-aftalen som følge af mangler gælder reglerne i § 40.

Entreprenørens ansvar for følgeskader

§ 35. Entreprenøren er erstatningsansvarlig for tab, der er en følge af mangler ved arbejdet, hvis manglerne skyldes fejl eller forsømmelse fra entreprenørens side, eller hvis manglerne angår egenskaber, som ifølge aftalen må anses for tilsikret.

Stk. 2. Entreprenøren hæfter ikke for driftstab, avancetab eller andet indirekte tab.

Mangelsansvarets ophør

§ 36. Ved byggearbejder og anlægsarbejder i tilslutning hertil skal bygherrens krav mod entreprenøren som følge af mangler fremsættes senest 5 år efter arbejdets aflevering.

Efter dette tidspunkt kan bygherren ikke rejse krav mod entreprenøren. Bestemmelserne i lov nr. 274 af 22. december 1908 om forældelse af visse fordringer finder ikke anvendelse i disse tilfælde.

Stk. 2. Bygherrens krav bevares dog for dele af arbejdet, for hvilke det gælder,

- 1) at entreprenøren har påtaget sig at indestå i længere tid,
- 2) at det ved afleveringen konstateres, at aftalt kvalitetssikring har svigtet væsentligt, eller
- 3) at der foreligger groft uforsvarligt forhold fra entreprenørens side.

Stk. 3. Ved anlægsarbejder - bortset fra dem, der er nævnt i stk. 1 - ophører mangelsansvaret efter dansk rets almindelige regler, medmindre andet er fastsat i udbudsmaterialet.

Hvis mangelsansvaret herefter ophører efter dansk rets almindelige regler, skal følgende gælde:

- 1) Reglen i § 6, stk. 4, om nedskrivning af sikkerheden ændres til, at sikkerheden ophører.
- 2) Entreprenøren kan undlade at opfylde bestemmelsen i § 10, stk. 4, om leverandøransvar.
- 3) Tidsrummet for afhjælpningspligt og -ret, jf. § 32, stk. 1, ændres til 1 år.
- 4) Bestemmelsen i § 38 om 5-års eftersyn finder ikke anvendelse.

Ansvarsophør ved byggeopdrag o.l.

Hovedentreprenøren kan reklamere mangelskrav mod underentreprenøren i yderligere 20 arbejdsdage udover de i AB 92 § 36 stk. 1 anførte 5 år.

Ansvarsophør efter "almindelige regler"

Hvis mangelsansvaret ophører efter dansk rets almindelige regler ("20 år fra kontrakt") gælder bl.a. følgende:

Der henvises til tilføjelsen ad AB 92 § 6 stk. 5 vedrørende ophør af underentreprenørens sikkerhed.

"Byggeleveranceklausulen" i AB 92 § 10 stk. 4 skal sikres opfyldt, jf. dog AB 92 § 10 stk. 5.

Tidsrummet for underentreprenørens afhjælpningspligt og -ret fastsættes til 1 år og 20 arbejdsdage fra arbejdets aflevering.

H. 1- og 5-års eftersyn

1-års eftersyn

§ 37. Bygherren indkalder entreprenøren til en gennemgang af arbejdet, som skal finde sted senest et år efter afleveringen.

1-års gennemgang

Fristen for 1-års gennemgangen i AB 92 § 37 forlænges med 20 arbejdsdage.

5-års eftersyn

§ 38. Bygherren indkalder entreprenøren til en afsluttende gennemgang af arbejdet, som skal finde sted senest 30 arbejdsdage før udløbet af en periode på 5 år efter afleveringen, jf. dog § 36, stk. 3, nr. 4.

5-års gennemgang

Fristen for 5-års gennemgangen i AB 92 § 38 ændres til 5 år og 20 arbejdsdage efter afleveringen.

Stk. 2. Har bygherren ikke indkaldt som nævnt i stk. 1, kan entreprenøren indkalde bygherren til eftersynet. Indkaldelsen skal være skriftlig og ske med mindst 10 arbejdsdages varsel.

Fælles regler for eftersyn

§ 39. Indkaldelse til eftersyn ifølge §§ 37 og 38, stk. 1, skal være skriftlig og ske med højst 60 og mindst 15 - ved hovedentreprise dog mindst 20 - arbejdsdages varsel.

Stk. 2. I forbindelse med eftersyn udfærdiges et dokument (eftersynsprotokol), hvori anføres påberåbte mangler ved arbejdet og eventuelle andre forhold, påpeget af bygherren. I tilknytning hertil anføres entreprenørens mulige bemærkninger.

Stk. 3. Dokumentet underskrives af bygherren og entreprenøren.

Stk. 4. Hvis en part ikke er repræsenteret ved eftersynet, kan dette gennemføres uden den pågældende parts medvirken. Den mødte part skal snarest muligt give den anden part skriftlig underretning om eftersynets gennemførelse og om indholdet af eftersynsprotokollen.

I. Særligt om ophævelse

Bygherrens hæveret

§ 40. Bygherren kan - efter skriftligt påkrav til entreprenøren - hæve entrepriseaftale.

- 1) hvis der - uden ret til tidsfristforlængelse - foreligger en væsentlig forsinkelse fra entreprenørens side med hensyn til arbejdets udførelse, og forsinkelsen medfører betydelige ulemper for bygherren, eller

Forceringsindgreb

Der henvises til tilføjelsen ad AB 92 § 25 stk. 1 om mulig forcerings-intervention ved underentreprenørens ansvarspådragende forsinkelse.

- 2) hvis der fra entreprenørens side i øvrigt foreligger væsentlig forsinkelse med hensyn til forhold af afgørende betydning for bygherren, medmindre dennes interesser er tilstrækkeligt tilgodeset på anden måde, f.eks. gennem adgangen til at standse udbetalingerne eller ved stillet sikkerhed, eller
- 3) hvis det udførte arbejde er af en sådan kvalitet, at bygherren har grund til at antage, at entreprenøren ikke vil være i stand til at fuldføre arbejdet uden væsentlige mangler.

Hovedentreprenørens afbestilling

Hæver hovedentreprenøren eller bygherren hovedentreprisaftalen kan hovedentreprenøren straks afbestille underentreprisen mod fuldt ud at yde underentreprenøren godtgørelse i overensstemmelse med princippet i AB 92 § 15 stk. 5, sidste punktum.

Gener for arbejds- eller eksternt miljø

Der henvises til pkt. 2.1 i Generelle Bestemmelser om den umiddelbare hæveadgang ved misligholdelse af regler/ aftaler om sikkerhed, arbejds- eller eksternt miljø.

Illegal arbejdskraft, arbejdskonflikter m.m.

Underentreprisaftalen kan ophæves uden varsel, hvis underentreprenøren benytter illegal arbejdskraft. Tilsvarende gælder, hvor arbejdsforhold hos underentreprenøren resulterer i krav fra faglige organisationer om at indgå en kollektiv overenskomst og dette medfører - eller må forventes at medføre - en lovlig konflikt, der standser eller forsinker arbejdet. Se hertil Generelle Bestemmelser, pkt. 1.

Entreprenørens hæveret

§ 41. Entreprenøren kan - efter skriftligt påkrav til bygherren - ved væsentlig forsinkelse hæve entreprisaftalen i det tilfælde, der er nævnt i § 24, stk. 1, nr. 2), hvis bygherren ikke udfolder rimelige bestræbelser for at fremme arbejdet mest muligt.

Stk. 2. Entreprenøren kan endvidere - efter skriftligt påkrav til bygherren - hæve entreprisaftalen, hvis der fra bygherrens side foreligger væsentlig forsinkelse med hensyn til forhold af afgørende betydning for entreprenøren. Aftalen kan dog ikke hæves, hvis entreprenørens interesser er tilstrækkeligt tilgodeset gennem adgangen til at standse arbejdet eller ved stillet sikkerhed.

Konkurs, betalingsstandsning, tvangsakkord m.v.

§ 42. Ved en parts konkurs kan den anden part straks hæve aftalen, i det omfang konkurslovens regler ikke er til hinder derfor.

Stk. 2. Hvis boet har ret til at indtræde i aftalen i medfør af konkurslovens regler, skal boet efter forespørgsel inden for en frist på 5 arbejdsdage give meddelelse om, hvorvidt det vil indtræde.

Stk. 3. Reglen i stk. 1 gælder tillige ved en parts betalingsstandsning, eller hvis der åbnes forhandling om tvangsakkord, eller partens økonomiske forhold i

øvrigt viser sig at være således, at parten må antages at være ude af stand til at opfylde entrepriseaftalen. Hæveretten er dog betinget af, at parten ikke har stillet - eller på den anden parts opfordring ikke straks stiller - betryggende sikkerhed for aftalens opfyldelse, jf. §§ 6 og 7.

Stk. 4. Er en part et aktie- eller anpartsselskab, kan den anden part hæve entrepriseaftalen, hvis dette kræves opløst af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen. Bestemmelsen finder ikke anvendelse, hvis parten inden 10 arbejdsdage fra fremkomsten af et påkrav fra den anden part dokumenterer, at betingelserne for selskabets opløsning ikke er til stede, eller hvis parten stiller fuldstændig sikkerhed for aftalens opfyldelse.

Stk. 5. Ved ophævelse gælder reglerne i § 44.

En parts død

§ 43. Dør en part, og boet behandles som gældsfragåelsesbo, finder bestemmelserne i § 42, stk. 1 og 2, tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Ved anden bobehandlingsmåde end nævnt i stk. 1 er dødsboet og arvingerne berettiget til at indtræde i entrepriseaftalen, jf. dog stk. 3. Det samme gælder partens ægtefælle, der hensidder i uskiftet bo. Indtrædelsesretten er betinget af, at der enten er eller bliver stillet betryggende sikkerhed for aftalens opfyldelse, jf. §§ 6 og 7.

Stk. 3. Ved entreprenørens død er indtrædelsesretten tillige betinget af, at der udpeges en leder af arbejdet, som bygherren ikke kan fremsætte berettigede indvendinger imod. Er arbejdet af en sådan særlig karakter, at det som følge af entreprenørens død ikke kan forventes behørigt færdiggjort, kan indtræden ikke finde sted.

Stk. 4. Ved ophævelse gælder reglerne i § 44.

Fælles regler om ophævelse

§ 44. Ophævelse skal ske skriftligt.

Stk. 2. Samtidig med ophævelsen skal den part, der hæver aftalen, sørge for, at der skriftligt indkaldes til en registreringsforretning (stedeforretning), der skal afholdes hurtigst muligt. Medmindre andet aftales, afholdes registreringsforretning dog tidligst 1 arbejdsdag efter indkaldelsesskrivelsens fremkomst.

Registrering og anden bevisoptagelse ved ændringer i samvirket

Hvad der efter AB 92 § 44 stk. 2-5 gælder for registreringsforretning ved ophævelse, gælder - efter krav fra hovedentreprenøren - tilsvarende ved andet faktisk ophør eller ved suspension af samarbejdet (helt/delvist), herunder:

- Ved hovedentreprenørens forceringsindgreb efter tilføjelsen til AB 92 § 25 stk.1.
- Hvor underentreprenøren har forskertset sin afhjælpningsret efter AB 92 § 31 eller § 32.

- Ved afbestilling af underentreprisen i henhold til AB 92 § 15 stk. 5 eller tilføjjelsen ad AB 92 § 40.

Ved forretningen kan i det hele tages stilling til samme spørgsmål som ved en almindelig afleveringsforretning

Stk. 3. Ved registreringsforretningen skal der udfærdiges et dokument (registreringsprotokol), der beskriver omfang og kvalitet af det udførte arbejde. Dokumentet underskrives af parterne, medmindre registreringen foretages af en syns- og skønsmand udmeldt af Voldgiftsnævnet, jf. § 45.

Stk. 4. Hvis en part efter at være indvarslet ikke er repræsenteret ved registreringsforretningen, kan denne gennemføres uden den pågældende parts medvirken. Den mødte part skal snarest muligt give den anden part skriftlig underretning om registreringens gennemførelse og om registreringsprotokollens indhold.

Stk. 5. Ved ophævelse fra bygherrens side er bygherren eller den, der færdiggør arbejdet på bygherrens vegne, berettiget til at benytte entreprenørens materialer og materiel, som befinder sig på pladsen, hvis fjernelse forinden arbejdets færdiggørelse vil påføre bygherren tab. Der ydes sædvanligt vederlag for anvendelsen.

Stk. 6. Ved ophævelse fra den ene parts side er den anden part ansvarlig for det lidte tab efter dansk rets almindelige regler.

Udeblivelse fra varslet bevisoptagelse m.m.

Hovedentreprenørens meddelelse efter AB 92 § 44 stk. 4 er at betragte som et påbud. En udebleven underentreprenør fortaber således retten til at anfægte den gennemførte registrering og protokollering, såfremt han ikke senest 3 arbejdsdage efter, at underretningen herom er kommet frem, skriftligt har tilbagemeldt sine nøje specificerede og begrundede indsigelser eller har dokumenteret, at hastesyn og skøn er begæret iht. AB 92.

J. Tvister

Syn og skøn

§ 45. Hvis der i tilfælde af uoverensstemmelser mellem parterne eller for at sikre bevisets stilling ønskes udmeldt syn og skøn, fremsættes begæring herom til Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed, København.

Stk. 2. Begæringen skal ved fremsættelsen være ledsaget af

- 1) oplysning om, hvilke parter sagen vedrører, samt disse parters adresse og telefonnummer,
- 2) en skriftlig fremstilling, hvori gives en kort redegørelse for sagen, og som indeholder de spørgsmål, hvorom skønsmandens erklæring ønskes (skønstemaet),
- 3) de dokumenter, der er af betydning for sagen,

- 4) eventuel angivelse af de ønskede tekniske kvalifikationer hos skønsmanden og
- 5) angivelse af, om forretningen mod betaling af et særligt gebyr ønskes fremmet som hastesag.

Stk. 3. Der udmeldes i almindelighed én skønsmand. Hvis Voldgiftsnævnet finder, at der er anledning dertil, kan der udmeldes to, eller under ganske særlige omstændigheder flere skønsmænd. Der skal ved afgørelsen heraf tages hensyn til parternes ønske.

Stk. 4. Nyt syn og skøn ved anden skønsmand kan kun finde sted, hvis Voldgiftsnævnet finder, at der er anledning dertil. Hvis begæring om voldgiftsbehandling af tvisten er indgivet, jf. § 47, tager Voldgiftsretten stilling til fremsatte begæringer om supplerende syn og skøn eller nyt syn og skøn ved samme eller anden skønsmand.

Stk. 5. Den eller de, der har fremsat begæring om skønsforretningen, hæfter for udgifterne herved, herunder skønsmandens honorar, der fastsættes af Voldgiftsnævnet. Hvis tvisten eller en del deraf indbringes for Voldgiftsretten, tages udgiften og dens nødvendighed i betragtning ved fastsættelsen af sagsomkostninger. Voldgiftsretten fastsætter i så fald skønsmandens honorar.

Stk. 6. Når nærværende almindelige betingelser gælder i forholdet mellem bygherren og flere parter (entreprenører, leverandører), gælder bestemmelserne i stk. 1-5 også i det indbyrdes forhold mellem de pågældende parter.

Stk. 7. For syn og skøn gælder de regler, som er fastsat af Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed.

Sagkyndig beslutning om stillet sikkerhed m.v.

§ 46. På en parts begæring kan Voldgiftsnævnet udpege en sagkyndig til at træffe beslutning om udbetaling af stillet sikkerhed, jf. § 6, stk. 7, og § 7, stk. 3, og om berettigelsen af at holde betalinger tilbage eller foretage modregning i tilfælde af parternes uenighed som nævnt i § 22, stk. 14.

Stk. 2. Voldgiftsnævnet kan efter sagens karakter bestemme, at beslutningen skal træffes af flere sagkyndige.

Stk. 3. Begæringen skal indeholde de oplysninger m.v. som fremgår af § 45, stk. 2. Kopi af begæringen fremsendes samtidig til den anden part i entrepriseaftalen.

Stk. 4. Voldgiftsnævnet fastsætter en kort frist for modparten til at afgive et indlæg. Den sagkyndige kan - hvor der er særlig anledning dertil - give parterne adgang til at fremkomme med yderligere et indlæg inden udløbet af en kort frist, som den sagkyndige

fastsætter. Efter udløbet af fristen træffer den sagkyndige snarest muligt og inden 15 arbejdsdage beslutning om, i hvilket omfang udbetalingskravet skønnes begrundet, og hvem der skal betale udgifterne, herunder den sagkyndiges honorar. Voldgiftsnævnet fastsætter størrelsen af honoraret.

Stk. 5. Det kan i særlige tilfælde bestemmes, at udbetaling til private bygherrer og til entreprenører betinges af sikkerhedsstillelse. Den sagkyndige træffer i så fald bestemmelse om sikkerhedens art og omfang og om betingelserne for dens udbetaling eller ophør. Ved begæring om udbetaling af bygherrens sikkerhedsstillelse kan den sagkyndige i Særlige tilfælde endvidere henvise entreprenøren til at anlægge voldgiftssag efter § 47.

Stk. 6. Under ganske særlige omstændigheder kan Voldgiftsnævnet forlænge fristerne i stk. 4 med indtil 10 arbejdsdage.

Stk. 7. Beløb, der omfattes af beslutning om udbetaling af stillet sikkerhed, skal udbetales senest 3 arbejdsdage efter, at parterne og garanten har fået skriftlig meddelelse om beslutningen.

Stk. 8. For behandling af sager om sagkyndig beslutning gælder de regler, som er fastsat af Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed.

Voldgift

§ 47. Tvister mellem parterne afgøres af Voldgiftsretten for bygge- og anlægsvirksomhed, København, hvis afgørelser er endelige.

Stk. 2. Sag for Voldgiftsretten anlægges ved indlevering af klageskrift, der stiles til Voldgiftsnævnet.

Stk. 3. Klageskriftet skal indeholde:

- 1) oplysning om, hvilke parter sagen vedrører, samt disse parters adresse og telefonnummer,
- 2) klagerens påstand samt en kort fremstilling af de kendsgerninger, hvorpå påstanden støttes, og
- 3) angivelse af de dokumenter og andre beviser, som klageren agter at påberåbe sig. Dokumenterne skal være vedlagt.

Stk. 4. Voldgiftsretten består - jf. dog stk. 5 og 6 - dels af 1 medlem af Voldgiftsrettens præsidium, udpeget af præsidiets formand, dels af 2 sagkyndige, som efter sagens beskaffenhed udpeges af Voldgiftsnævnet for hvert enkelt tilfælde. Præsidiets formand kan bestemme, at en af suppleanterne i dette skal fungere som voldgiftsrettens formand.

Stk. 5. Hvis en part begærer det, suppleres retten med yderligere 2 medlemmer af præsidiet eller dets suppleanter. De dermed forbundne merudgifter fordeles i forbindelse med Voldgiftsrettens afgørelse af spørgsmålet om sagsomkostninger. Det kan da

bestemmes, at de udgifter, der er en følge af rettens supplerings, skal udredes af den part, der har rejst krav herom, når retten skønner, at det ikke var tilstrækkeligt begrundet at fremsætte kravet.

Stk. 6. Er parterne enige derom, kan Voldgiftsretten bestå alene af 1 medlem.

Stk. 7. For Voldgiftsrettens behandling af sagerne gælder de regler, som er fastsat af Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed. I øvrigt gælder lov om voldgift.

Stk. 8. Når nærværende almindelige betingelser gælder i forholdet mellem bygherren og flere parter (entreprenører, leverandører), gælder bestemmelserne i stk. 1-7 også i det indbyrdes forhold mellem de pågældende parter.

Aftaleformularer til brug ved sikkerhedsstillelse (garanti) efter FBS/AB 92.

- (Under)entreprenørgaranti i medfør af FBS/AB 92 § 6 med 5-års mangelsansvar.
- (Under)entreprenørgaranti i medfør af FBS/AB 92 § 6 med 20-års mangelsansvar.
- Bygherregaranti fra CG Jensen A/S i medfør af AB 92 § 7.

Aftaleformularerne følger nøje de garantiformularer, der er udarbejdet af repræsentanter for AB-revisionsudvalget, Assurandør-Societetet, Finansrådet og Erhvervs- og Byggestyrelsen, dog således, at de i FBS (SB) anførte mindre og administrativt betingede fristændringer er indarbejdet i (arbejdsgaranti)formularerne.

Bemærk supplerende:

For visse aftaler om præstation af **fuldt færdige leverancer**, stiller underentreprenøren (leverandøren/sælger) alene en sikkerhed på 10% af entreprisensummen, jf. hertil AB 92 § 6, stk. 3. Da der ikke her skal ske nedskrivning af sikkerheden på afleveringstidspunktet, udelades garantiformularens pkt. II, litra A. Det fremhæves i øvrigt, at ovennævnte model alene er møntet på tilfælde, hvor leverancerne – rateleveret eller ej - ikke efter leveringen på pladsen skal underkastes en videre forarbejdnings- eller tilvirkningsproces, og hvor man derfor allerede på leveringstidspunktet (mindst lige så vel som ved den senere aflevering) kan kontrollere ydelsernes kontraktsmæssighed. Modellen i AB 92 § 6, stk. 3 finder endvidere aldrig anvendelse, når kontrakten tillige omfatter egentlige arbejdsydelser på pladsen, f.eks. montage.

Ved sikkerhedsstillelse for **forudbetaling af leverancer**, jf. FBS ad AB 92 § 22, stk. 2, skal det i formularens hovedoverskrift præciseres, at der er tale om en særskilt sikkerhed af omtalte art. Sikkerheden nedskrives ikke, men ophører helt ved behørig dokumentation for, at samtlige de forudbetalte ydelser (som nærmere specificeret) er leveret på byggepladsen i aftalemæssig stand. Navnlig under formularens pkt. II må derfor gøres de naturlige modifikationer, dvs. i rubrikoverskriften samt i litra A, B og litra C (der må ændres/udgå).

UNDERENTREPRENØRGARANTI

(i medfør af FBS/AB 92 § 6 med 5-års mangelsansvar (bygearbejder m.v.))

På foranledning af: _____
(entreprenøren/leverandøren)

indestår vi herved overfor: CG Jensen A/S
(bygherren)

som garant for betaling af indtil i alt kr.: _____

skriver kroner _____

som sikkerhed for opfyldelse af alle entreprenørens/leverandørens forpligtelser i henhold til

entreprisekontrakt/accept/tilbud af: _____

omfattende udførelse af (projektet): _____

Garantien påvirkes ikke af, at CG Jensen A/S giver entreprenøren udsættelse med hensyn til opfyldelse af dennes forpligtelser.

Krav omfattet af garantien bortfalder ikke, selv om CG Jensen A/S efter afleveringen udbetaler entreprisensummen eller dele deraf til entreprenøren.

I. Udbetaling i henhold til garantien

Hvis CG Jensen A/S ønsker udbetaling i henhold til denne garanti, skal dette i medfør af AB 92 § 6, stk. 7, skriftligt og samtidigt meddeles til entreprenøren og garanten med nøje angivelse af arten og omfanget af den påståede misligholdelse samt størrelsen af det krævede beløb.

Dette beløb udbetales til CG Jensen A/S inden 10 arbejdsdage fra meddelelsens fremkomst, medmindre entreprenøren forinden over for Voldgiftsnævnet for Bygge- og Anlægsvirksomhed har fremsat begæring om beslutning specielt med henblik på, om CG Jensen A/S udbetalingskrav er berettiget. I så fald gælder reglerne i AB 92 § 46.

Såfremt den sagkyndiges beslutning går ud på, at der skal ske udbetaling under garantien, skal beløbet udbetales senest 3 arbejdsdage efter, at parterne og garanten har fået skriftlig meddelelse om beslutningen, jf. AB 92 § 46, stk. 7.

Garantibeløbet nedskrives med udbetalte beløb.

II. Garantens nedskrivning og ophør (frigivelse)

- A. Når afleveringen har fundet sted, jf. AB 92 § 28, nedskrives garantien til 10% af entreprisensummen, jf. AB 92 § 6, stk. 2.
- B. 1 år og 20 arbejdsdage efter afleveringstidspunktet nedskrives garantien til 2%, jf. AB 92 § 6, stk. 4 med tilføjelse hertil i FBS (CG Jensen A/S, Fællesbetingelser). Dette gælder dog ikke, såfremt CG Jensen A/S forinden over for entreprenøren skriftligt har fremsat krav om afhjælpning af mangler. I så fald nedskrives garantien, når manglerne er afhjulpet.
- C. Garantien ophører 5 år og 20 arbejdsdage efter afleveringstidspunktet, jf. AB 92 § 6, stk. 5 med tilføjelse

hertil i FBS (CG Jensen A/S, Fællesbetingelser). Dette gælder dog ikke, såfremt CG Jensen A/S forinden over for entreprenøren skriftligt har fremsat krav om afhjælpning af mangler. I så fald ophører garantien, når manglerne er afhjulpet.

- D. Bortset fra spørgsmål om udbetaling under garantien, jf. AB 92 § 6, stk. 7, behandles tvister mellem garanten og CG Jensen A/S af Voldgiftsretten for Bygge- og Anlægsvirksomhed, jf. AB 92 §§ 45 og 47.
- E. Af ordensmæssige grunde skal det originale garantidokument tilbagesendes til garanten umiddelbart efter garantiens ophør.

Garantinr./J.nr.: _____

Berigtigelse af eventuelt stempelafgift: _____

_____ den _____ 20 _____

Som garant:

_____
(underskrift)

UNDERENTREPRENØRGARANTI

i medfør af FBS/AB 92 § 6 med 20-års mangelsansvar (visse anlægsarbejder)

På foranledning af: _____
(entreprenøren/leverandøren)

indestår vi herved overfor: CG Jensen A/S
(bygherren)

som garant for betaling af indtil i alt kr.: _____

skriver kroner _____

som sikkerhed for opfyldelse af alle entreprenørens/leverandørens forpligtelser i henhold til

entreprisekontrakt/accept/tilbud af: _____

omfattende udførelse af (projektet): _____

Garantien påvirkes ikke af, at CG Jensen A/S giver entreprenøren udsættelse med hensyn til opfyldelse af dennes forpligtelser.

Krav omfattet af garantien bortfalder ikke, selv om CG Jensen A/S efter afleveringen udbetaler entreprisensummen eller dele deraf til entreprenøren.

I. Udbetaling i henhold til garantien

Hvis CG Jensen A/S ønsker udbetaling i henhold til denne garanti, skal dette i medfør af AB 92 § 6, stk. 7, skriftligt og samtidigt meddeles til entreprenøren og garanten med nøje angivelse af arten og omfanget af den påståede misligholdelse samt størrelsen af det krævede beløb.

Dette beløb udbetales til CG Jensen A/S inden 10 arbejdsdage fra meddelelsens fremkomst, medmindre entreprenøren forinden over for Voldgiftsnævnet for Bygge- og Anlægsvirksomhed har fremsat begæring om beslutning specielt med henblik på, om bygherrens udbetalingskrav er berettiget. I så fald gælder reglerne i AB 92 § 46.

Såfremt den sagkyndiges beslutning går ud på, at der skal ske udbetaling under garantien, skal beløbet udbetales senest 3 arbejdsdage efter, at parterne og garanten har fået skriftlig meddelelse om beslutningen, jf. AB 92 § 46, stk. 7.

Garantibeløbet nedskrives med udbetalte beløb.

II. Garantens nedskrivning og ophør (frigivelse)

- J. Når afleveringen har fundet sted, jf. AB 92 § 28, nedskrives garantien til 10% af entreprisensummen, jf. AB 92 § 6, stk. 2.
- K. Garantien ophører 1 år og 20 arbejdsdage efter afleveringstidspunktet, jf. AB 92 § 36, stk. 3, nr. 1 med tilføjelser hertil i FBS (CG Jensen A/S, Fællesbetingelser). Dette gælder dog ikke, såfremt CG Jensen A/S forinden over for entreprenøren har fremsat krav om afhjælpning af mangler. I så fald ophører garantien, når manglerne er afhjulpet.

- L. Bortset fra spørgsmål om udbetaling under garantien, jf. AB 92 § 6, stk. 7, behandles tvister mellem garanten og bygherren af Voldgiftsretten for Bygge- og Anlægsvirksomhed, jf. AB 92 §§ 45 og 47.
- M. Af ordensmæssige grunde skal det originale garantidokument tilbagesendes til garanten umiddelbart efter garantiens ophør.

Garantinr./J.nr.: _____

Berigtigelse af eventuelt stempelafgift: _____

_____ den _____ 20_____

Som garant:

_____
(underskrift)

BYGHERREGARANTI

i medfør af AB 92 § 7

På foranledning af: CG Jensen A/S
(bygherren)

indestår vi herved overfor: _____
(underentreprenøren/leverandøren)

som garant for betaling af indtil i alt kr.: _____

skriver kroner _____

som sikkerhed for opfyldelse af CG Jensen A/S' forpligtelser i henhold til

entreprisekontrakt/accept/tilbud af: _____

omfattende udførelse af (projektet): _____

I. Udbetaling i henhold til garantien

Hvis underentreprenøren ønsker udbetaling i henhold til denne garanti, skal dette i medfør af AB 92 § 7, skriftligt og samtidigt meddeles til CG Jensen A/S og garanten med angivelse af størrelsen af det krævede beløb, jf. AB 92 § 22.

Det krævede beløb udbetales til underentreprenøren inden 10 arbejdsdage fra meddelelsens fremkomst, medmindre CG Jensen A/S forinden over for Voldgiftsnævnet for Bygge- og Anlægsvirksomhed har fremsat begæring om beslutning specielt med henblik på, om entreprenørens udbetalingskrav er berettiget. I så fald gælder reglerne i AB 92 § 46.

Såfremt den sagkyndiges beslutning går ud på, at der skal ske udbetaling under garantien, skal beløbet udbetales senest 3 arbejdsdage efter, at parterne og garanten har fået skriftlig meddelelse om beslutningen, jf. AB 92 § 46, stk. 7.

Garantibeløbet nedskrives med udbetalte beløb.

II. Garantens ophør (frigivelse)

- A. Garantien ophører, når underentreprenøren er blevet fyldestgjort for alle de krav, som denne har i anledning af aftaleforholdet med CG Jensen A/S, jf. AB 92 § 7, stk. 4.
- B. Bortset fra spørgsmål om udbetaling under garantien, jf. AB 92 § 7, stk. 3, behandles tvister mellem garanten og underentreprenøren af Voldgiftsretten for Bygge- og Anlægsvirksomhed, jf. AB 92 §§ 45 og 47.
- C. Af ordensmæssige grunde skal det originale garantidokument tilbagesendes til garanten umiddelbart efter garantens ophør.

Garantinr./J.nr.: _____

Berigtigelse af eventuelt stempelafgift: _____

_____ den _____ 20_____

Som garant:

_____
(underskrift)